

“UZŅĒMĒJI MIERAM” sāk jaunu ziedojumu kampaņu Ukrainas atbalstam

Fonds “Uzņēmēji mieram” aicina Latvijas uzņēmumus un ikvienu Ukrainas atbalstītāju piedalīties ziedojumu kampaņā “Bez tevis nav uzvaras!”, lai nodrošinātu 500 000 eiro lielu ziedojumu Ukrainas aizsardzības spēku stiprināšanai. Ziedojumi tiks vākti labdarības koncerta “Veltījums Ukrainai” laikā.

Fonda “Uzņēmēji mieram” vadītāja Laura Skrodele informē, ka vajadzības Ukrainas aizstāvībai pret Krievijas asiņaino uzbrukumu papildinās un mainās, tāpēc, cieši sadarbojoties ar saviem partneriem Aizsardzības ministriju, Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, Ārlietu ministriju un citiem, fonds uz tām spēj reaģēt, iesaistot uzņēmumus un sabiedrību.

Skrodele norāda, ka šobrīd visvairāk nepieciešams atbalsts tieši Ukrainas aizsardzības spēka stiprināšanai, piegādājot Ukrainai ātrās palīdzības bruņumašīnas jeb tā sauktās mobilās ambulances, nakts redzamības iekārtas, piemēram, binokļus un monokļus, kā arī dronus un kvadrakopterus. Ņemot vērā nepārtrauktos uzbrukumus, joprojām liels pieprasījums ir pēc ģeneratoriem, kā arī apvidus automašīnām un pikapiem.

Jau kopš pirmās kara dienas fonds “Uzņēmēji mieram” kopā ar vairāk nekā 200 Latvijas uzņēmumiem organizējis aktīvu palīdzību, papildus humānajai palīdzībai savācot ziedojumus vairāk nekā 4,5 miljonu eiro apmērā.

Nacionālo bruņoto spēku vecākais eksperts starptautiskās militāri reliģiskās sadarbības jautājumos Elmārs Pļaviņš, kuŗš nesēn

atgriezies no Ukrainas, uzsver, ka “visas kampaņā iekļautās ziedojumu pozīcijas ir vitāli svarīgas Ukrainas karavīriem, jo tās dos viņiem priekšrocības, lai uzvarētu Krievijas uzsāktajā karā. Latvija ir apzinājusi, ko Ukrainai šobrīd vajag visvairāk, tāpēc ziedojumi palīdzēs noturēt frontes līniju un iet uz priekšu, lai spētu uzvarēt”.

Nesen veiktajā “Norstat” iedzīvotāju aptaujā noskaidrots, ka 64% iedzīvotāju ir gatavi ziedot Ukrainai. No tiem respondentiem, kuri vēlētos ziedot naudu Ukrainai, vairāk nekā puse jeb 56% izvēlētos ziedot Ukrainas ģimenēm un civiliedzīvotājiem, kamēr 36% izvēlētos atbalstīt Ukrainu, ziedojot Ukrainas aizsardzībai un militārajiem spēkiem.

Labdarības koncertā “Veltījums Ukrainai” 24. februārī ar savu atbalstu Ukrainai dalīsies vairāk

Uzņēmēji mieram

BEZ TEVIS NAV UZVARAS!

PIEDALIES!

Ziedosim 500 000 EUR Ukrainas spēka stiprināšanai!

Ātrās palīdzības bruņumašīna 90 000 EUR

Nakts redzamības iekārtas, binokļi, monokļi 2 000 EUR

Droni un kvadrakopteri 20 000 EUR

nekā 100 Latvijas mūziķi un mākslinieki, tostarp *Shipsea*, Intars Busulis un “Abonementa orķestris”, “GG Choir”, Raimonds Tīguls, Vestards Šimkus, Kaspars Zemītis, Daumants Kalniņš, “Latvian Voices”, grupa “Dagamba”, “The Sound Poets”, “Tautumeitas”, “Carnival Youth”, Goran Gora,

“Ilgi”, vīru koris “Gaudeamus” un citi Ukrainas draugi un atbalstītāji.

Koncerts klātienē norisināsies atjaunotajā Rīgas cirka arēnā, bet tiešraidē to translēs Latvijas Televīzija. Sadarbībā ar *Ziedot.lv* koncerta laikā ikviens skatītājs varēs ziedot Ukrainai, zvanot pa maksas tālruni.

Robertam Mūkam – 100
2. lpp.

Latvija dienu ritējumā
3. – 4. lpp.

Par ko runā Latvijā?
5. lpp.

Numura intervijā – ārste un juriste Annemarija Linaresa
7. lpp.

Indijas māksla Rīgas biržā
8. – 9. lpp.

Ziņas no Latvijas Medicīnas fonda un LĀZAs
11. lpp.

Borodjanka, Kijivas apkārtne // Foto: Kurts Sauters

INGUNA
DAUKSTE-
SILASPROĢE

Roberts Mūks (īstajā vārdā Roberts Avens; 1923–2006) reiz teicis – “Ir tikai daudzpunktes – daudzas stacijas, kurās mēs izkāpjam un atkal iekāpjam. Arī nāve nav galapunkts, bet tikai atelpas brīdis ceļā uz Viņsauli. Tur, “augšā” atveras debesu vārti un sākas ceļojums pa citu, pavisam atšķirīgu pasauli. Arī Dievam bija apnicis būt vienam. Vai tāpēc Viņš nerādīja cilvēku, kuram ir lemts būt par palīgu Dievam šīs pasaules pārvaldīšanā. Dievs nevar iztikt bez cilvēka.” Šie vārdi ietver Roberta Mūka pasaules redzējumu, cilvēku šajā pasaules tvērumā, kurā savijušies filozofiski un reliģiski pavedieni, ko nebūt nav tik vienkārši atšķetināt. Un, iespējams, ka skaidru atbilžu nemaz nav. Roberts Mūks arī meklēja, pētīja un rakstīja, un viņa uzrakstītais vēl šodien rosina un mudina domāt, būt izzīņas procesā.

Uz sava drauga dzejnieka Māra Čaklā jautājumu, kas tad viņš īsti esot, nenopietni atbildējis, ka viņam patīk saukties par filozofu-dzejnieku. “Ideālu savienojumu vai simbiozi būtu grūti iedomāties, jo dzeja (šī vārda augstākajā nozīmē) nav šķirama no filozofijas un otrādi – filozofija (ne jau akadēmiskā, bet “griekiskā”, proti, viedības mīlestība) nav atdalāma no dzejas.”

Roberts Mūks ir dzimis Miķeļa un Emilijas Avenu ģimenē Galēnu pagastā, Rēzeknes apriņķī. Mācījies Maltas un Dricēnu pamatskolās. Kā pats minējis, tad no bērnības atmiņām nekas sevišķi spilgts viņam neesot saglabājies. Pēc pamatskolas sekoja mācības Aglonas klasiskā ģimnazijā, kurās apkārtne atrodas skaistais Ciriša ezers un Aglonas baznīca – “visstradicionāla, monolītiska un vientiesīga katoļcisma piesātināts”. Ģimnazijas kursu sācis apgūt Aglonā, Roberts Mūks pabeidza Rīgas I Valsts klasiskajā ģimnazijā 1942. gadā. Un pēc ģimnazijas iestājās Latvijas Universitātē, kur paspējis noklausīties tikai vienu profesora Pēterā Kīkaukas lekciju, jo tika iesaukts Latviešu leģionā – “mani aizsūtīja uz tulkū skolu Oranienburgā pie Berlīnes, un kad krievi tuvojās, metām plintes grāvjos un iesoļojām – iekš viena miera – angļu gūstā.” Izklūvis no gūsta, Roberts Mūks devās uz Bavāriju, Vircburgas latviešu nometni, kurā bija nonākuši arī viņa vecāki. Vircburgā viņš uzsāka studijas Vircburgas Universitātē, kur Filozofijas fakultātē studēja teoloģiju, vēlāk studijas turpināja Baltijas Universitātē Pinebergā, kas palika nepabeigta. Kad pamazām no Vācijas sākās izceļošana uz citām zemēm, Roberts Mūks nonāca Beļģijā, netālu no Antverpenes, kur prāvests Boļeslavs Sloskāns bija izveidojis katoļu semināru, taču drīz vien kopā ar vēl vienu latvieti – Norbertu Trepšu (Neikšānieti) nonāca Lūvenas Universitātē, bet, ātri apjautis, ka garīdznieks no viņa neiznāks,

praktisku apsvērumu pēc uzsāka žurnālistikas studijas Briseles Universitātē, kurās beidza 1953. gadā. 1954. gadā Roberts Mūks izceļoja uz ASV pie vecākiem. Sākumlaikā nācās strādāt fab-

bohēmiski un intelektuāli rosīgajā vidē, kas sniedza daudz radošu impulsu, kas atklājas arī Roberta Mūka dzejā. Tā apkopota krājumos un izlasēs, arī kopā ar viņa filozofiski reliģi-

un tematika, kas pēc viņa paša teiciena, ir pati dzeja.”

Latviešu trimdas dzejas pētnieks Viesturs Vecgrāvis, rezumējot par Roberta Mūka dzejas būtību, rakstīja, ka viņa dzeja ar savu artistisko vieglumu, metaforisko originalitāti un spriego intonāciju pieder pie 20. gs. 80. gadu latviešu trimdas dzejas nozīmīgām vērtībām.

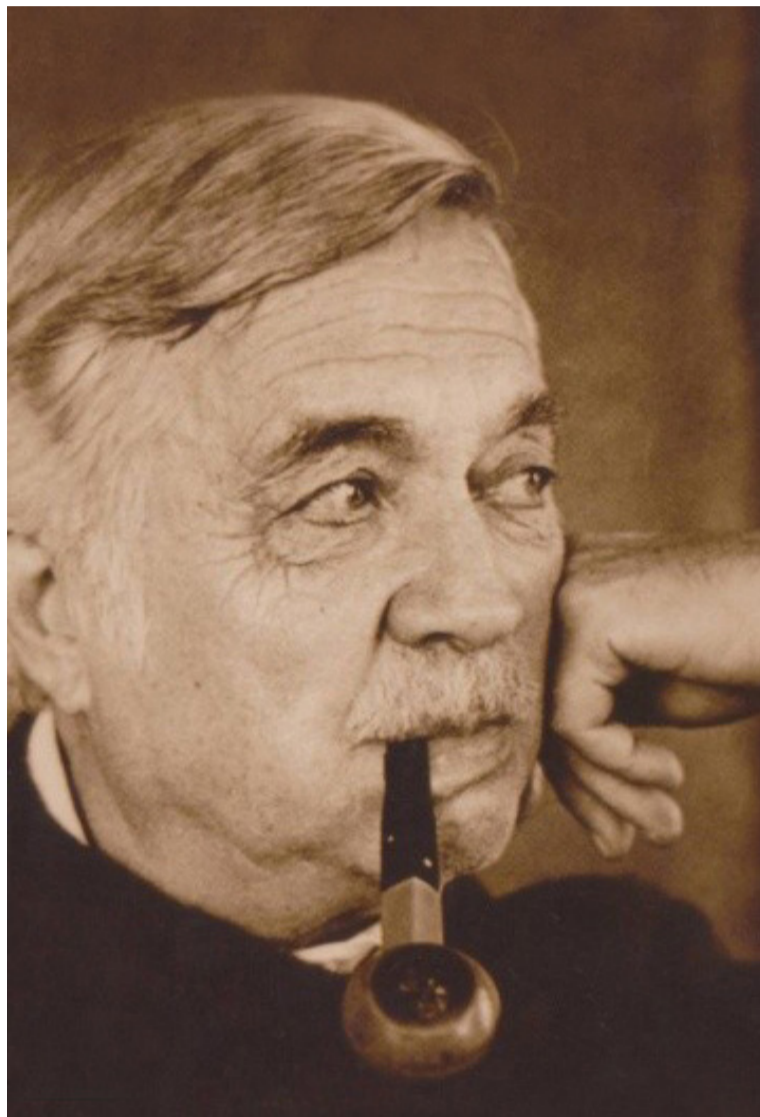
Otrs virziens, kurā Roberts Mūks sāka darboties jau 1949. gadā, ir viņa nelielās filozofiskās, reliģiskās, arī politiski iekrāsotās laikmetīgās esejas, pārdomas, kurās raisījušas kādi izlasīti raksti vai grāmatas, kādas aktuālas tēmas vai notikumi. Un sāka Roberts Mūks ar franču tā laika moderno literatūru, ar eksistencialisma tēmām, pamazām, pieaugot un studiju laikā (īpaši ASV) paplašinoties laikmetu, problēmu, reliģiju apvārsnim, paplašinājās un arī nostiprinājās Roberta Mūka pētnieciskais loks. Kā reiz bildis rakstnieks Eduards Freimanis, Roberts Mūks, mēģinājis ierakties sava (mūsu) laikmeta nemierīgā cilvēka noslēpumos.

Un vēl viens virziens – Roberta Mūka akadēmiski dziļie pētījumi, kas publicēti angļu valodā (pēc gadiem tulkoti un izdoti latviešu valodā – “*Imagination is reality*” (“Iztēle ir realitāte”, 1980), “*Imaginal body*” (“Iztēlotais ķer-

pazīstams ar dzimto uzvārdu – publikācijas un grāmatas parakstītas ar Roberta Avena vārdu. Pseudonims *Mūks* ievērojams prātā laikā, kad dzīvojis Briselē – jo tas rakstāms un izrunājams vienādi gan latgaliski, gan latviski un “turklāt tas skanēja “interesanti”. Būt un reizēm nebūt “mūkam”?”

Roberts Mūks esot uzsvēris, ka rakstnieks nevar iztikt bez atbalss sabiedrībā par saviem darbiem un par vienu no cilvēku dvēseles dzīves samezgotajiem minējais vientulību. Viņš mudinājis to mazināt, vairāk pauzot sirsniņu un izprotot otru, tā padziļinot arī savu apziņu, jo cilvēks nevarot dzīvot viens vien. 1994. gadā ar sievu Elzu atgriezās uz pastāvīgu dzīvi Latvijā. Un bija pa reizei satiekams kādos sarīkojumos, allaž bija pamānāms ar savu smaržīgo pipi un nedaudz šķelmīgo, nedaudz ironisko smaidu un tādu budisku iekšēju un ārēju mieru.

Viņa mūzs noslēdzās 2006. gada 4. janvārī. Loks noslēdzās, jo Roberts Mūks atgriezās Galēnos – kur varam pieminēt viņu kapsētā, gan arī iegriezies Galēnos iekārtotajā Roberta Mūka muzejā. Sagaidot simtgadi, Robertu Mūku nedēļas garumā pieminēja dzimtas puses ļaudis, kā arī kopā ar filozofu Ilmāru Latkovski meditēja – “Mūks ar pipi meditē”.

Roberts Mūks: “Manās publikācijās nav nekā specifiski latviska, nekā tāda, kas eventuāli stimulētu tautiskumu, patriotismu, utt. Bet es esmu pārliecināts, ka latviskais kā garīgā kategorija var pastāvēt un būt kas jēdzīgs tikai vispārcilvēciskā ietvaros. Citiem vārdiem: Mēs nevaram būt īsteni latvieši, ja mēs tajā pašā laikā neesam īsteni cilvēki.”

rikā, jo nebija angļu valodas prasmes. Apņēmības pilns Roberts Mūks apguva valodu, ieguva gradu bibliotēku zinībās Mičiganas Universitātē Annarborā un 1971. gadā doktora gradu teoloģijā Fordema Universitātē Ņujorkā. Viņš strādāja par bibliotekāru kolledžā, līdz 1988. gadam bija reliģijas vēstures profesors Aiona koledžā Ņūrošelā. 20. gs. 90. gadu sākumā viesojās Latvijā, lasīja lekcijas otra sava drauga filozofa Pēterā Laķa jaunizveidotajā Latvijas Kultūras akadēmijā.

Pirmie Roberta Mūka literārie darbi publicēti jau Latvijā, literāro jaunradi viņš turpināja arī Vācijā un Beļģijā, bet jo īpaši, dzīvodams Amerikā. Būtiska viņam ir nonākšana Ņujorkā un pie “Elles ķēķa” dzejniekiem. Īpaši allaž uzsvēris sastapšanos ar Linardu Taunu, Gunaru Saliņu un Jāni Krēsliņu. Tā bija nonākšana savu vienaudžu garīgi,

kajām esējām, to vidū – “Nāve un Otto” (1968), “Krokodils un es” (1980), “Kad nav govju” (1989), “Kali juga” (1990), “Erotika” (1992) un citas. Jau 1970. gadā literatūras kritiķis Jānis Andrupis rakstīja, ka Roberta Mūka dzejoļu cikls “Nāve un Otto” liekot domāt par bagāti apdāvinātu talantu ar plašām iespējām, un novēlēja dzejniekam aizbraukt “pie sevis – kaut tikai ciemos”. Savukārt par godalgoto krājumu “Krokodils un es” dzejniece Aina Kraujiete rakstīja – “Tā ir dzeja ar “dvēseles auriem”, dzeja ar smeldzi “ko mēs nēsājam līdzī kā savu nabu”. Metafizika un makabri smieklī. Ēverģēlībai un satīrai klāt nedefinējama ērmo-tība, kas reizē pārsteidz un iztrūcina – dzejotā nebēdnība izrādās nopietna lieta. īstam dzejas meistaram saturs no stila nav dalāms, to par jaunu apliecina R. Mūka īpatnais dzejas rokraksts

Mums nav lemts pazust no šī laika un telpas – Tikai mainīties. Pārvērsties tēlos, kuru viela Ir rada sapņim un dziļāka par īstenību. Starp sapņiem un īstenību mums ir jāatrod Sava vieta – tas “klusais punkts”, kas vairs nav Tikai pieturas punkts – bet atvēršanās. Kā zemeslodes atvēršanās. nepārprotams lēmums Griezties ap savu asi. (“Nemirstība”)

menis”, 1982), “*The new gnosis: Heidegger, Hillman and angels*” (“Jaunā izzīņa: Heidegers, Hillmans un eņģeļi”, 1984), publikācijas akadēmiskos nozares žurnālos, kā arī 20. gs. 90. un 21. gs. pirmajā desmitgadē izdota virkne filozofisku eseju grāmatu latviešu valodā. To vidū – “Mīts un iztēle” (1991), “Reliģija un misticismisms” (1994), “Dieva pērtiķa zīmē” (1996), “Kosmiskais narcisisms” (1997), “Paradīzes mīts” (1998), “Latvju velis Junga un arhetipiskās psiholoģijas skatījumā” (1999), “Dvēsele – tilts starp Rietumu un Austrumu reliģijām” (2001) un citas. Šiem pētījumiem ir nepieciešams ziņošs vai zinātkārs lasītājs. Par šo darbības šķautni Vaira Viķe-Freiberga savulaik, pieminot Roberta Mūka devumu, rakstīja, ka viņa devums ir nezūdošs un īpaši vērtīgs ar to, ka “tas ir tilta cēlājs starp dažādām domāšanas tradīcijām. Mēs viņu daudz zinām arī kā cilvēku, kurš, sakņojoties Rietumeiropas vērtībās, ir spējis celt tiltus pāri dažādiem kontinentiem, zemēm un kultūrām.”

Ar pseudonīmu Roberts Mūks viņš rakstīja savus literāros un filozofiskos darbus latviešu valodā, savukārt kā reliģiju pētnieks bija

Roberts Mūks bija interesanta un arī noslēpumaina personība. To bildis vai katrs, kurš viņu sastapis vai kopā viņu kādu brīdi pabijis. Esmu viņu pa kādai reizei arī satikusi, vien nekad nebiju uzdrošinājusies uzrunāt. Un šodien varu tikai sev uzdot jautājumu – kāpēc? Tāpēc es mēģinu Robertu Mūku “uzminēt”, lasot viņa darbus, tostarp burvīgos un tik dziļi trāpīgos, nedaudz ironiskos, tomēr tik redzīgos dzejoļus. Un viņa cilvēciskās šaubas un skepse ir tik ļoti izprotama, tieši tāpat kā mūžīgie un neatbildamie jautājumi par cilvēku šajā pasaulē, par vērtībām, par ticību vai neticību, un šis laiks skaudri apliecina, ka nekas daudz cilvēka dabā nav mainījies un tikpat kā neko tas nav mācījis.

“Manās publikācijās nav nekā specifiski latviska, nekā tāda, kas eventuāli stimulētu tautiskumu, patriotismu utt. Bet es esmu pārliecināts, ka latviskais kā garīgā kategorija var pastāvēt un būt kas jēdzīgs tikai vispārcilvēciskā ietvaros. Citiem vārdiem: mēs nevaram būt īsteni latvieši, ja mēs tajā pašā laikā neesam īsteni cilvēki.”

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

***

Rinkēvičs: Aktivāk jāatbalsta uzņēmīgie cilvēki diasporā, kas var dot reālu piensumu Latvijas tautsaimniecības attīstībai

Līdzās valodai, kultūrai un tradīcijām, aktivāk jāatbalsta uzņēmīgie cilvēki diasporā, kas var dot reālu piensumu Latvijas tautsaimniecības attīstībai, 26. janvārī, ikgadējās ārlietu debatēs Saeimas sēdē sacīja ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs.

Rinkēvičs uzsvēra, ka mums ir plaša un sazarota diaspora, kam ir liels potenciāls. Latvijas diasporā jau šobrīd ir apzināti augstas raudzības uzņēmumos strādājošie profesionāļi. Viņi ir izteikuši nepārprotamu gatavību ar savām zināšanām un pieredzi piedalīties valsts attīstībā. Tuvākajā nākotnē ir jārada visi priekšnoteikumi, lai veidotu ciešu valsts un šo profesionāļu sadarbību, nodrošināt talantu piesaisti un zināšanu pārnesi, sacīja ārlietu ministrs.

Raugoties nākotnē, jāapzinās, ka diasporas saiknes saglabāšanai ar Latviju arvien lielāka loma ir jaunatnei. Mūsdienu globalizācijas apstākļos tā diemžēl visvairāk pakļauta asimilācijai. Tādēļ 2023. gadā darbu ar jaunatni, atbalstu tās projektiem un jaunatnes pašorganizēšanās veicināšanu mēs izvīzām kā vienu no galvenajām politikas prioritātēm, pauša Rinkēvičs.

Latvijas Republikas starptautiskās atzišanas 102. *de jure* gadskārtā Rinkēvičs pateicās Latvijas diplomātiem un diplomātiskā dienesta darbiniekiem, Saeimas deputātiem, kolēģiem Ministru kabinetā un ārvalstu draugiem par līdzšinējo sadarbību.

***

Maskava pieprasa Riekstiņam Krieviju atstāt divu nedēļu laikā

Maskava 27. janvārī paziņoja, ka devusi Latvijas vēstniekam divas nedēļas, lai atstātu Krieviju, apsūdzot Rīgu "absolutā rusofobijā".

Kā ziņots, Latvija jau 23. janvārī nolēma pazemināt diplomātiskās pārstāvniecības līmeni Krievijā un no 24. februāra atsauca savu vēstnieku Maskavā Māri Riekstiņu. Latvijas Ārlietu ministrija uzdevusi arī Krievijas vēstniekam Rīgā Michailam Vaninam līdz 24. februārim atstāt Latviju.

***

Valsts prezidenta amata kandidātus virzīs vairākas partijas

Latvijas Televīzija ziņo, ka Valsts prezidenta amata kandidātus virzīs vairākas partijas. Kā zināms, pēc dažiem mēnešiem gaidāmas

Latvijas Valsts prezidenta vēlēšanas, taču partijas nav vēl nosaukušas nevienu amata kandidātu. Arī līdzšinējais valsts galva Egils Levits nav paudis skaidru viedokli par to, vai atkārtoti kandidēs.

Likumā nav noteikts datums, kurā rīkojamas Valsts prezidenta vēlēšanas. Līdz šim visbiežāk tās bijušas maija beigās vai jūnijā, Saeimas prezidijam un frakciju padomei vienojoties par konkrētu datumu. Pirms nepilniem četriem gadiem Levita kandidāturu izvīzīja tā brīža koalīcijas partiju deputāti. Vai tā notiks arī šoreiz, vēl nav skaidrības.

"Levits publiskajā telpā nav pārliecinoši teicis, vai ir gatavs tam. No Nacionālās apvienības puses nav bijis kopīgs lēmums. Ja mēs vērtējam Levita politisko darbību, tad mūsu lēmums ir pozitīvs. Tas nenozīmē, ka saskan visi viedokļi 100%, bet neateramies citu prezidentu, kuŗam būtu tik līdzīgi viedokļi," teica Nacionālās apvienības vadītājs Raivis Dzintars.

Partija "Vienotība" neplāno virzīt savu prezidenta amata kandidātu, jo nevēlas izjaukt partiju balansu augstākajos amatos valstī. Par Levita kandidāturu partijā vēl neesot lemts.

"Ja mēs runājam par Levita nostāju drošības jautājumos, īpaši pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā, tie ir novērtēšanas vērti. Drošības jautājumos Levits ir bijis stiprais Latvijas balsts," sacīja "Jaunās Vienotības" Saeimas frakcijas priekšsēdētājs Ainārs Latkovskis.

Savu kandidātu virzīs Apvienotā saraksta (AS) pārstāvji, un tas nebūšot līdzšinējais Valsts prezidents. Kuŗš tas būs, partija vēl neatklāja. "Tas būtu nekorrekti, pirms neesam pieņēmuši gala lēmumu, stāstīt kādas nianses un pirms tas cilvēks ir devis 100% piekrišanu," skaidroja AS Saeimas frakcijas priekšsēdētājs Edgars Tavors.

Savu prezidenta amata kandidātu sola virzīt opozīcijā esošās partijas – Zaļo un zemnieku savienība (ZZS), kā arī "Progresīvie". ZZS savu kandidātu sola nosaukt partijas kongresā aprīlī.

***

Saeima drīzumā varētu lemt par atļauju Šlesera tiesāšanas turpināšanai

Tiesībaizsardzības iestādes vērsušās Saeimā, prasot atļauju Šlesera tiesāšanai. Tā devētā otrā digitālās televīzijas krimināllietā jau atrodas Rīgas apgabaltiesā, taču pēc Šlesera ievēlēšanas par Saeimas deputātu radās jautājums par to, vai viņu var turpināt tiesāt bez Saeimas piekrišanas. Šobrīd Saeimā saņemts lūgums dot atļauju, un Mandātu komisija par atļaujas došanu lems tuvāko nedēļu laikā.

Šlesers ar savas preses pārstāves starpniecību informēja Latvi-

jas Televīziju, ka neliks nekādus šķēršļus lietas izskatīšanai un aicinās citus deputātus balsojumā dot atļauju krimināllietas iztiesāšanas turpināšanai. Vienlaikus politiķis noliedza vainu sev izvīzītajās apsūdzībās.

Jau ziņots, ka lietā apsūdzēts Šlesers, bijušais premjers Andris Šķēle, bijušais telekomunikāciju uzņēmuma "Tet" (tolaik "Lattelecom") valdes priekšsēdētājs Juris Gulbis, bijušais Satiksmes ministrijas (SM) valsts sekretārs Nils Freivalds, bijušais Latvijas Valsts radio un televīzijas centra (LVRTC) valdes priekšsēdētājs Lauris Dripe, bijušais uzņēmuma SIA "Hannu Digital" valdes loceklis Gintars Kavacis, toreizējais "Tet" komercdirektors Jānis Ligers, Biznesa daļas vadītājs Toms Abele un Biznesa atbalsta daļas vadītājs Toms Meisītis.

Lietā apsūdzības celtas par darbībām saistībā ar 2008. gadā SM rikoto konkursu TV programmu zemes apraides nodrošināšanai ciparformātā un uz tā pamata starp "Tet", "Hannu Digital" un LVRTC noslēgtajiem līgumiem.

Apsūdzēto personu darbības, prokuratūras ieskatā, bija vērstas uz to, lai šajā projektā un līgumattiecībās prettiesiski un nepamatoti iesaistītu "Hannu Digital", kā rezultātā uzņēmums ieguva "Tet" finanšu līdzekļus vairāku miljonu eiro apmērā, tādējādi nepamatoti arī sadārdzinot šo valsts mēroga projektu. Apsūdzības ieskatā iespējami noziedzīgi iegūta summa ir aptuveni trīs miljoni eiro.

***

"Saskaņai" – jauna vadība

Pēc neveiksmes Saeimas vēlēšanās partijas "Saskaņa" vadība tiks uzticēta trīs līdzpriekšsēdētājiem, šajos amatos sestdien kongresā ievēlot ilggadējo partijas līderi, Eiropas Parlamenta deputātu Nilu Ušakovu, bijušo Saeimas deputāti Reginu Ločmeli un Rīgas domnieku Andri Morozovu.

Partijas Rīgas nodaļa sākotnēji šajā komandā Morozova vietā piedāvāja ilggadējo "Saskaņas" līderi Jāni Urbanoviču, taču viņš pameta partijas vadību, uzņemties atbildību par zaudējumu pēdējās vēlēšanās, kuŗš "Saskaņa" palika bez vietām parlamentā. Urbanovičs norādīja, ka viņš ir "sists" arī par to, ka pēc 24.februāra "agresoru nosauca par agresoru un cietēju par cietēju". Lai gan "Saskaņas" līderis esot zinājis, ka partijas valdē ir dažādi viedokļi un ka ir cilvēki, kuŗi

uzskatījuši, ka esot vajadzējis palūstēt, tomēr Urbanovičs bijis pārliecināts, ka viņam jāveic "cilvēciskā funkcija", tāpēc viņš šajā lietā nevarējis kavēties. Tieši pēc "Saskaņas" līderu pausta nosodījuma Krievijas iebrukumam Ukrainā sākās izteiktāks partijas reitingu kritums, kas rezultējās ar neieklūšanu 14. Saeimā. Politķis uzsvēra, ka partijai ir jāturpina aizstāvēt krievu intereses, lai viņi meklētu risinājumus Rīgā, ne Maskavā. Viņš arī aicināja izrādīt vairāk cieņas Latvijai, latvietībai un demonstrēt cieņu caur latviešu valodas zināšanām.

Ločmele uzsvēra, ka viņa kopā ar Ušakovu un Morozovu ir ievēlēti kā partijas krīzes laika vadība maksimāli uz vienu gadu.

"Saskaņas" kongresā izskanēja atšķirīgi viedokļi par iespējamo sadarbību ar partijas "Latvija pirmajā vietā" līderi Aināru Šleseru. Bijušais Saeimas deputāts Boriss Čilevičs ir skeptisks, ka "Saskaņai" kā sociāldemokrātiskas ievirzes partijai būtu jāsadarbjas ar partiju, kura saistīta ar antivakseru pieeju un homofobiju.

Pirms kongresa pretenzijas uz partijas vadīšanu bija pieteicis arī Rēzeknes mērs Aleksandrs Bartaševičs, taču saņēma nopelumu par savu politiskā redzējuma izklāstu, kā rezultātā reģionālais politiķis paziņoja, ka uz kongresu nedosies un aicināja arī citus partijas biedrus to boikotēt. Viņš gan solīja turpināt aktīvu darbību partijā.

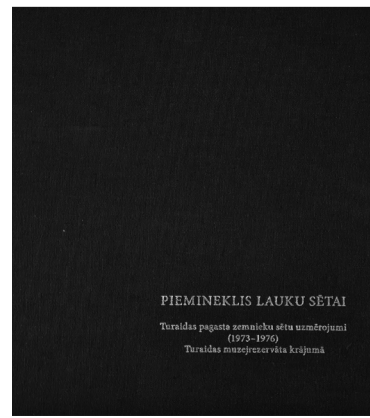
Savukārt Daugavpils mērs Andrejs Elksniņš pāris dienas pirms kongresa paziņoja, ka izstājas no "Saskaņas" un dibināšot jaunu reģionālo politisko spēku.

KULTŪRAS ZIŅAS

***

Turaidas mūzejrezervātā – diskusija "Lauku sēta – piemineklis latviskajam dzīves veidam vai dzīvs organisms"

26. janvārī Turaidas muižas pārdarīta jaunajā dzīvojamā mājā notika diskusija "Lauku sēta – piemineklis latviskajam dzīvesveidam vai dzīvs organisms" un kataloga "Piemineklis lauku sētai. Turaidas pagasta zemnieku sētu uzmērojumi (1973-1976) Turai-

das mūzejrezervāta krājumā" atvērsana, informēja komunikācijas speciāliste Maira Dudareva.

Arhitektūras mantojums ir sadarbības materiāls kultūras mantojuma redzamākā daļa, jo cilvēku veidotās celtnes kopā ar apkārtni ainavu veido mūsu apdzīvoto vietu unikālo tēlu un seju. Diskusijā runāja par tautas celtniecības pieminekļiem lauku vidē, to saglabāšanu un vienlaicīgi arī izmantošanu ikdienas dzīvē atbilstoši mūsdienām prasībām.

Līdz mūsdienām daudzas no tradicionālajām lauku saimniecībām nav saglabājušas vai ir ievērojami pārbūvētas. Turaidas mūzejrezervāta krājumā glabājas 139 uzmērojumu zīmējumi un skices par 17 Turaidas pagasta lauku sētām.

***

Liepājas Starptautiskajā zvaigžņu festivālā uzstāsies pazīstami pūšaminstrumentu mūziķi

Liepājas Simfoniskais orķestris no 25. februāra līdz 11. martam rīkos Liepājas Starptautisko zvaigžņu festivālu. Sestdien, 4. martā, uz festivāla skatuves kāps divi mūsdienu pūšaminstrumentu mūzikas dižgari – trompetists Sergejs Nakarjakovs un trombonists Kristians Lindbergs, kuŗš ir izcils trombonists, vitāls diriģents un arī komponists.

Zvaigžņu festivālā viņš spēlēs solo pats savā trombonkoncertā "Black Hawk Eagle" un diriģēs divus citus darbus, proti, Mečislava Veinberga "Trompetes koncertu" un Žana Sibēliusa populāro Otro simfoniju – Somijas neatkarības manifestu.

Nebaidoties sāncensības, Veinberga koncertā uz skatuves kāps vēl viens plaši atzīts pūšaminstrumentu virtuozs – trompetists Nakarjakovs.

Par trompetes Paganīni sauktais izraēliešu izcelsmes mūziķis Nakarjakovs ir viens no pasaulē pieprasītākajiem trompetistiem.

Bez šī koncerta 31. Liepājas Starptautiskais zvaigžņu festivāls piedāvā arī aizraujošus kamer-mūzikas koncertus, kā arī simfoniskās un džeza mūzikas vakarus.

25. februārī Liepājas Starptautisko zvaigžņu festivālu pirmo reizi atklās Latvijas Jauno atskatnotājmākslinieku konkursa laureātu koncerts, ko vainagos pasaulē pieprasītās latviešu vijolnieces Kristīnes Balanas uzstāšanās. Kopā ar Liepājas Simfonisko orķestri tā galvenā diriģenta Gunta Kuzmas vadībā viņa atskaņos Antonīna Dvoržāka "Violjolkoncertu".

(Turpinājums 4. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 3. lpp.)

Ceturtdien, 2. martā, Rīgas kamerkoris "Ave Sol" jaunās kordinātoģentu paaudzes pārstāvja un Dziesmusvētku virsdiriģenta Jurģa Čabuļa vadībā atskaņos latviešu kormūzikas meistarū dziesmas. Kopā ar kamerkorū mūzicēs arī Liepājas Simfoniskā orķestra mūziķi un Aleksandra Špicberģa.

Piektdien, 10. martā, Zvaigžņu festivāls klausītāju baudījumam piedāvās starptautiski atzītā latviešu pianista Vestarda Šimkus solokonzertu, kurā skanēs gan Aleksandra Skrjabinā fantastisko galaktiku raksti, gan mazāk pazīstamā Fēliksa Blūmenfelda intriģējošā daiļrade.

Festivāla noslēguma koncerts 11. martā būs svētki simfodžeza mīļotājiem. Tā būs unikāla iespēja dzirdēt Londonā dzimušā un Nigērijā skolotā pasaulslavenā džeza dziedātāja Ōla Onabules samtaino balsi.

Savukārt pirmatskaņojumu šajā vakarā piedzīvos Latvijas Radio bigbenda mākslinieciskā vadītāja Kārļa Vanaga komponētais Trīskāršais koncerts "Trio Colossus" tenorsaksofonam, kontrabasam un sitaminstrumentiem.

Liepājas Starptautisko zvaigžņu festivālu savulaik kā Starptautisko Pianisma zvaigžņu festivālu 1993. gadā aizsāka Liepājas Simfoniskā orķestra bijušais mākslinieciskais vadītājs Imants Resnis. Festivālā mūzicējuši ap 200 pianistu no visas pasaules.

***

Talsu novada robežas ceļazīmes – lībiešu valodā

Talsu novada pašvaldība uzstādījusi pirmo ceļa zīmi, kurā līdztekus latviešu valodai redzams Talsu novada nosaukums lībiešu valodā, informēja pašvaldībā.

Jauno ceļazīmju oficiālā atklāšana iecerēta februārī, taču pirmā ceļazīme "Tālsa Mōģōn" jau ir uzlieta. Kopumā Talsu novadā tiks uzstādītas astoņas šāda veida ceļa zīmes, aizvietojot četras jau pašlaik esošās, bet četras tiks uzstādītas no jauna. Iniciatīva par ceļazīmēm divās valodās radusies, ņemot vērā, ka 2021. gadā

tika atbalstīta lībiešu valodas iekļaušana ceļazīmēs, šim vajadzībām apstiprinot arī jaunu ceļa zīmju standartu. Latvijas Universitātes Lībiešu institūts vērsās Talsu novada pašvaldībā, lai novada teritorijā ietilpstošajā lībiešu kultūrvēsturiskajā teritorijā – Lībiešu krastā, īstenotu šo ideju. Lībiešu institūts veicis visus zīmju maiņai un uzstādīšanai nepieciešamos priekšdarbus – apkopojis informāciju par Talsu novadu teritorijā nomaināmajām un uzstādāmajām ceļazīmēm, precizējis lībieškos un latviskos nosaukumus.

Pagājušā gada novembrī tika saņemts Valsts valodas centra ziņums par tulkojuma apstiprināšanu, balstoties uz Valsts valodas likumā un "Lībiešu-igauņu-latviešu vārdnīcā" noteikto. Ceļazīmju nomaina veikta, jo pēc administratīvi teritoriālās reformas Talsu novada robežas ir paplašinājušās, apvienojot bijušās Talsu, Dundagas, Mērsraga un Rojas novada teritorijas, un tika pieņemts lēmums izstrādāt jaunu novada ģerboni, kas balstīts kopīgās jaunā novada vērtībās.

***

Tapusi grāmata par latviešu teiktajām dziesmām

Latvijas Nacionālais kultūras centrs (LNKC) izdevis grāmatu "Teiktās dziesmas. Praktiska rokasgrāmata".

Izdevuma autore ir etnomuzikoloģe Ieva Vīvere, Zane Šmite un Ilze Cepurniece. 2021. gadā, pievēršoties latviešu tradicionālās mūzikas senākā slāņa bagātībām, LNKC sagatavoja metodisko materiālu elektroniskā formātā. 2022. gada nogalē metodiskais materiāls izdots drukātā un papildinātā formātā. Teiktās

dziesmas veido latviešu tradicionālās mūzikas seno slāni. Dziesmām raksturīgs cits dziedāšanas veids – tuvāks runāšanai, nevis melodiskai, plūstošai dziedāšanai.

Grāmata ir paredzēta ikvienam tradicionālās mūzikas interesentam – folkloras kopu un etnogrāfisko ansambļu vadītājiem un dalībniekiem, pētniekiem un zinātniekiem.

Līdzās teikto dziesmu stila un dziedāšanas tehnikas analīzei, rokasgrāmata ir sniegta ieteikumi šo dziesmu apguvē, izmantojot mūzikas piemērus no Latviešu Folkloras krātuves un Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas tradicionālās mūzikas digitālā arhīva. Visām materiālā izmantotajām melodijām sniegti arī nošu piemēri, ko transkribējusi Ilze Cepurniece.

Elektroniskais materiāls "Teiktās dziesmas. Praktiska rokasgrāmata" pieejams nemateriālā kultūras mantojuma digitālajā plat-

formā nematerialakultura.lv, kā arī LNKC tīmekļvietnē lnkc.gov.lv. Rokasgrāmatu drukātā formātā iespējams iegādāties LNKC, rakstot uz e-pasta adresi: izdevumi@lnkc.gov.lv.

***

Kārlis Cerbulis: "Ši ir arī mūsu ciņa!"

Finanšu speciālists Kārlis Cerbulis ir uzaudzis Amerikā, bet jau daudzus gadus dzīvo un strādā Latvijā.

Vairāki desmiti Kārļa Cerbuļa taisīto krāsniņu Freedom Flame ir nokļuvošas Ukrainā, un 50 no tām nogādātas Karpatiskij Sič bataljonam, kurā cīnās arī latvieši. Ja būs pieprasījums, Kārlis ir gatavs saražot vairākus tūkstošus // Foto no personīgā arhīva

freedomflame.eu

Aizvadītā gada nogalē viņš sāka projektu Freedom Flame jeb Brīvības liesma – kopā ar palīgiem savā lauku mājā Sējas pagastā taisa nelielas, ar koka skaliem un žagariem kurināmas krāsniņas ar dubultām korpusa sienām, kas nodrošina lielu karstumu un maz dūmu.

Nedēļrakstā IR (nr. 4, 26.01.-01.02.2023) Kārlis stāsta: "Kad nāca ziema, uzlidojumi Ukrainas pilsētām un infrastruktūras graušana, domāju – ko pats darītu tādā situācijā?" Un novembra beigās atskārtu – mazas krāsniņas taču var noderēt ne tikai kempingā vai pie dabas, bet arī frontē un sabombardētos ciematos! Ja nav kokmate-

riālu, tajās var ievietot arī ierakumu sveces un uzvārit ūdeni, pagatavot ēdienu vai sasildīt rokas. Uz Kārļa mazākās krāsniņas, kas paredzēta vienam vai diviem cilvēkiem, apmēram 800 mililitrus ūdens var uzsildīt desmit minūtēs.

Šāda veida krāsniņas var nopirkt arī veikalā, bet tad par vienu jāmaksā no 80 līdz 110 eiro. Tas nav lēti, un Kārlis izdomāja – lētāk ir saražot savām rokām. Aprēķinājis, ka vienas krāsniņas pašizmaksa ir 5 – 10 eiro atkarībā no izmēra.

Šobrīd vairāki desmiti krāsniņu ir nonākušas vai vēl dodas uz Ukrainu. Sadarbojoties ar Ukrainas vēstniecību, 27. janvārī Freedom Flame krāsniņas nogādāja astoņām armijas brigādēm. "Dodam līdzī skalus, lai var ātri izmēģināt." Viņš gaida konkrētu atbildi – vai krāsniņas noder. "Esmu gatavs ieguldīt vismaz 10 tūkstošus eiro, tātad saražot vismaz 1000 krāsniņu. Ir vēl citi ziedotāji, kas gatavi iesaistīties." Šim projektam Kārlis velta sešas stundas dienā septiņas dienas

nedēļā, kā arī algo divus pilna laika darbiniekus, bet vairāki cilvēki palīdz brīvprātīgi. Viņš aicina pievienoties metālapstrādes uzņēmumus, metāla lokšņu piegādātājus, skārdniekus, kā arī ikvienu, kurš var palīdzēt ar krāsniņu nogādāšanu frontē – informāciju par projektu var atrast mājaslapā freedomflame.eu.

"Tas vairs nav kaut kur simtiem kilometru tālu. Tie ir mums zināmi cilvēki – Juris Jurašs un medmāsa Sarmīte Cīrule, kas tika ievainota, bet atgriezās frontē. Sajūta, ka nedrīkstī darīt mazāk." Kārlis ir lepns par savu tautu un saka – tie latvieši, kas palīdz, to dara neticami daudz. "Zinu cilvēkus, kuģi ziedo savu pēdējo. Jo šī ir arī mūsu ciņa."

Ziņas apkopēja
Sallija Benfelde

LETA
nacionālā informācijas aģentūra

Marijas iela 2, Rīga, LV – 1502

marketing@leta.lv

+371 – 672 225 09

www.leta.lv

JURIS
LORENCIS

Ātri un nemanīti aizskrējis pirmais jaunā gada mēnesis. Saļidzinot ar brīžiem drudzaino gada nogales rosīšanos, nebeidzamo un nepadarīto darbu saiteigšanu, ar Ziemassvētku dāvanu gādāšanu, tas ir īsts miera, patiesībā arī pārdomu laiks. Ne tik daudz par bijušo, bet pirmām kārtām par to, kā dzīvot tālāk.

Janvārī man bija iespēja saņemt vairāku draugu ģimenes, bijušos kolēģus un studiju biedrus Latvijas Universitātes Fizikas un matemātikas fakultātē. Saprātams, neiztiek bez laba ēdiena un glāzes vīna, tomēr pats vērtīgākais šajās tikšanās reizēs ir sarunas. Par ko tad šobrīd runā cilvēki? Vispirms par laika apstākļiem un neparasti silto ziemu. It īpaši šoreiz, kad auguši gāzes, siltuma un elektrības rēķini, tā šķiet īsta debesu dāvana. Pilnībā aizmirsts Covid-19 vīruss. Patiesībā tas "pazuda" dienā, kad Krievija iebruka Ukrainā. Bet arī par kaŗu netiek runāts. Jo negatīvās informācijas jau tāpat ir par daudz. Turklāt katrs no mums kaut ko cenšas darīt, lai palīdzētu Ukrainai. Ziedo naudu un drēbes, māca skolā ukraiņu bēgļu bērnus, izplata informāciju sociālajos tīklos. Tomēr gluži bez politikas neiztiek. Par gada nogalē apstiprināto

Krišjāņa Kariņa valdību nav nekādu īpašu illūziju. It īpaši apziņoties to, cik sarežģītos apstākļos tai nāksies strādāt. Varbūt tā pat ir labāk.

Viena no tēmām, par ko izsakās visi un kas izraisa neizpratni – algu palielināšana augstākajām amatpersonām, ko izdarīja iepriekšējā Saeima. Mani sarunu biedri nav skauģi. Nevienam neiebilst tam, ka valsts sektorā nodarbinātajiem – skolotājiem, tiesnešiem, karavīriem, policistiem, deputātiem, ministriem – jāsaņem cienjamas algas, kas ik pa laikam jāpalielina. Tomēr nepavisam nav saprotams, pēc kādiem kritērijiem vadoties, tika pieņemts lēmums palielināt Valsts prezidenta algu par 27%, premjera – par 53%, bet Saeimas priekšsēdētāja – par 73%. Nav aizmirsti arī deputāti (plus 34%) un ministri (plus 42%). Vai tiešām jaunais Saeimas priekšsēdētājs Edvards Smiltēns strādās par 73% labāk nekā Ināra Mūrniece, kas šo amatu ieņēma divus iepriekšējos saaukumus un patlaba vada Aizsardzības ministrijā?

Turklāt mediji ziņo, ka pamatīgu algu pielikumu sev plāno arī Rīgas domnieki. Mēram alga pieaugšot par 70%, vietniekiem – par 60%. Manu draugu vidū ir cilvēki, kuri gan Rīgas Domes,

gan pēdējās Saeimas vēlēšanās balsoja par Jauno konservatīvo partiju. Tāpēc viņiem vilšanās sagādājis triju Rīgas Domes deputātu no Jaunās Konservatīvās partijas – Lindas Ozolas, Jāņa Ozola un Dāvja Stalta nesenais lēmums pamest partiju un veidot jaunu politisku spēku. Paši aizbēdzēji taisnojas, vienlaikus piesaucot augstus ideālus. Rīgas mēra vietniece Linda Ozola *Twitter* raksta: "Konservatīvām vērtībām būs būt! Dabīgām jaunu platformu un jaunu bloku Rīgas domē – KODSRĪGAI. Tā būs vieta domu apmaiņai un spēku apvienošanai ar virsmērķi – atjaunot sabiedrības uzticību Latvijas valstij". Diemžēl šis triju deputātu lēmums nevis atjauno, bet tieši grauj ticību valstij. Izskatās, ka šiem izmanīgajiem cilvēkiem vairs nav vajadzīga partija, kas nespēja iekļūt 14. Saeimā, tā kļuvusi par lieku balastu. Tas, kas gan ir vajadzīgs – deputāta vieta Rīgas Domē un tur saņemtā alga, kas mēra vietniekiem varētu sasniegt pat 5346 eiro mēnesī.

Vēl viens diskusiju temats manu draugu (no kuriem vairāki ir skolotāji) lokā – mākslīgā intelekta robota *ChatGPT* parādīšanās, ko radījusi Sanfrancisko bazētā kompānija "OpenAI".

Šis robots, kas par velti pieejams internetā kopš pagājušā gada novembra, jau kļuvis par milzīgu izaicinājumu skolotājiem un augstskolu pasniedzējiem. Jo tas spēj dažu sekunžu laikā sacerēt, piemēram, eseju par Senās Romas vēsturi vai atomfiziku, uzrakstīt datorprogrammu, pat atrisināt matemātikas uzdevumu. Pagaidām robotam vislabāk padodas tekstu sacerēšana angļu valodā, taču tā latviešu valodas zināšanas nemitīgi uzlabojas. Problēma esot tā, ka skolotāji un pasniedzēji vairs nesaprotot, kādus mājasdarbus uzdot skolniekiem un studentiem. Vēl vairāk – nepavisam nav skaidrs, kādas profesijas būs vajadzīgas nākotnē. Vēl nesen valdīja uzskats, ka roboti apdraud vienkāršo darbu darītājus. Tagad redzam, ka tie spēj aizstāt arī grāmatvežus, juristus, tulkus, reklāmas tekstu sacerētājus, pat māksliniekus un žurnālistus. Tāpēc ir vērts pieminēt vēl kādu notikumu, kas maniem draugiem nav paslīdējis garām. Proti, daudzu kultūras darbinieku parakstītās atklātās vēstules kultūras ministram Naurim Puntulim. Ar tām viņi centās iespaidot balsojumu Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijā, kur tika apspriesta 23 000 Latvijas pilsoņu

atbalstītā iniciatīva "Par visu ģimeņu tiesisko aizsardzību". Ar "visām ģimenēm" domātas viennozīmīga attiecības. Komisija šo iniciatīvu noraidīja. Patiesībā manus draugus nebija interesējis ne šo vēstulju saturs, ne Puntuļa uzskati, bet gan parakstītāju vārdi. Jo tie ir nezināmi. Arī es pārskrēju pāri 524 uzvārdiem un sapratu, ka zinu vien dažus. Sarakstā nīrb tādas profesijas kā kultūras producete, projektu vadītāja, projektu koordinatore, kuratore, mākslas mediatore, kastīngā režisore, teātra veidotājs, kultūras menedžeris, radošais aktīvists utt. Nācām pie atziņas, ka mūsu neziņai ir divi skaidrojumi. Pirmais – kultūra pārvērtusies par masu industriju un attiecīgi par masu profesiju. Ja tā, tad mākslīgais intelekts agrāk vai vēlāk šos "radošos aktivistus" aizstās, līdzīgi kā pašbraucējas automašīnas padarīs par bezdarbniekiem tālbraucējus šoferus. Kultūrā paliks vien Rūdolfi Blaumaņi, Jāzepi Vītoli, Andreji Eglīši, Vizmas Belšeicas, Raimondi Pauli un viņiem līdzīgie.

Otrais skaidrojums ir ne visai glaimojošs – mēs nezinām šos cilvēkus tāpēc, ka vienkārši kļūstam vecāki. Vismaz labi, ka par šo atziņu joprojām spējām pasmieties.

KĀRLIS
STREIPS

Sestdien, 28. janvārī, politikā partijai "Saskaņa sociāldemokrātiskā partija" bija gadskārtējais kongress. Pirmais kopš agrīnā atjaunotās Latvijas Republikas perioda, kurā partija tās dažādajos veidos nebija pārstāvēta atjaunotās Latvijas Republikas likumdevējā. Kā zināms, pērn oktobrī 14. Saeimas vēlēšanās "Saskaņa" saņēma 4,81% balsu un līdz ar to zaudēja visus mandātus parlamentā. Savā kongresā partija nolēma, ka turpmāk viena priekšsēdētāja vietā būs trīs. Solīja būt aktīva arī ārpus parlamenta, ko kāda aktīviste izteica šādi: "Es teikšu tā – es uzskatu, ka Latvija līdzināsies Eiropas valstīm, ja tik tiešām ik nedēļu mums būs redzami mītiņi, piketi, kaut kas tāds, kas liecina, ka sabiedriskajam viedoklim ir nepārprotama nostāja konkrētā jautājumā."

Te nu jākonstatē, ka, iespējams, tieši "Saskaņas" "nepārprotamā nostāja" bija tas, kas pērn oktobrī nodrošināja elektorālo katastrofu. "Saskaņas sociāldemokrātiskās partijas" kongresā delegāti secināja, ka redzamākais iemesls zaudējumam, kā nesen ziņoja sabiedriskā mediju portāls *lsm.lv*, esot bijis fakts, ka "Saskaņas" līderi nekavējoties nosodīja Krievijas iebrukumu Ukrainā un nosauca Krieviju par agresorvalsti.

Ak, tā gan! Latvijā reģistrēta politiska partija uzskata, ka tās

vēlētāju baze sastāv no ... nu, kā mums to saprast? No cilvēkiem, kuri uzskata, ka tieši nevajadzēja nosodīt Kremļa fašista uzbrukumu Ukrainā un viņa režīmu nosaukt par agresorvalsti? Kā teica "Saskaņas" līdzšinējais līderis: "Par Krieviju vai nu labu, vai neko!"

Ir tiesa, ka tajā pašā dienā, kad Kremļa fašists uzsāka savu "speciālo militāro operāciju" kaimiņvalstī, Saeimā bija ārkārtas sēde, kurā pieņemts "Paziņojums par Ukrainas suverenitāti un teritoriālo integritāti." "Saskaņas" pārstāvis Sergejs Dolgopolovs debatēs bilda: "Šodien es ļoti gribētu, lai arī, runājot par mūsu reakciju, par atbalstu cietašajai pusei, un tā ir Ukrainas tauta, mēs arī atcerētos par to, ka Krievijas tauta arī ir cietējas lomā šīnā gadījumā, jo tā ir uzskatāma pasaulē par agresora valsts tautu. Tā ir problēma, tā ir traģēdija cilvēkiem, tā ir traģēdija tautām."

Te gan jāpiebilst, ka "cietēja krievu tauta vēl joprojām, gandrīz gadu pēc kaŗa sākuma aptaujās sakās atbalstām Kremļa fašistu un viņa genocīdu Ukrainā. Līdz ar to šaubīties par tās morālo statusu šķiet lieki, un pērn 24. februārī par procesa nosodīšanu un par agresora nosaukšanu par agresorvalsti arī dzan nobalsoja visi klātesošie deputāti no "Saskaņas sociāldemokrātiskās partijas" – 93 depu-

tāti nobalsoja par, neviens nebalsoja pret. Laikam, ja reiz tagad partija ir nolēmusi, ka tieši tāpēc tā pašā gada rudenī tā cietā vēsturisku elektorālo izgāšanos, jāatzīst... varbūt nevajadzēja?!

Kremļa fašista barbarisms pelnīja nosodīšanu dienā, kad tas sākās, un tas pelna nosodījumu vēl šobaltdien. "Saskaņa" ar visu savu bravūrīgumu par mītiņiem un piketi, šķiet, tomēr ir noiets etaps Latvijas politikā. Vārds "Saskaņa" politisko partiju sakrāstos parādījās jau 5. Saeimas vēlēšanās 1993. gadā, kad kandidēja politiskais spēks "Saskaņa Latvijai". Visu šo laiku šis politiskais novirziens turpinājās darboties ar dažādiem nosaukumiem. Bieži vien "Saskaņas centrs" vai "Saskaņa sociāldemokrātiskā partija" vēlēšanās ieguva vislabāko rezultātu un lielāko mandātu skaitu, bet allaž vienmēr bijusi opozīcijā. Nekad neviens cits nav gribējis ar to sēdēt vienās kamanās.

Un nu krachs 14. Saeimas vēlēšanās! Manuprāt, otrs iemesls, kāpēc "Saskaņai" tās bija īsta katastrofa, ir saistāms ar partiju, kurai aizvadītās vēlēšanās bija debija politikā. Runa ir par partiju *Stabilitātei!* Tā 14. Saeimas vēlēšanās saņēma 6,8 procentus balsu un 11 mandātus likumdevējā. Latgalē rezultāti bija krietni labāki – Latvijas austrumu apgalā *Stabilitātei!*

izcīnīja 18,56% balsu. Daugavpīlī – 26%, Rēzeknē – 23,4%. Jādā, tas bija viens iemesls, kāpēc pagājušajā nedēļā visi "Saskaņas sociāldemokrātiskās partijas" deputāti Daugavpils pilsētas domē, skaitā septiņi – paziņoja, ka izstājas no "Saskaņas" un veidos citu, reģionālu politisko spēku. Iespējams, tas tāpēc, ka politikāni Daugavpīlī ir sapratuši, ka Latgalē vēlētājiem ir lielāka apetīte uz radikālāku pieeju attiecībā uz Kremļa fašistu un Ukrainu un tāpēc varbūt politisku kapitālu var pelnīt tur.

Partija *Stabilitātei!* savu atteiksmi pret situāciju Ukrainā skaidri demonstrēja pērn 8. decembrī, kad Saeimā apsprieda lēmumprojektu "Par Krievijas starptautiskajiem noziegumiem Ukrainā un vainīgo saukšanu pie atbildības." *Stabilitātei!* frakcijas vadītājs Aleksejs Rosļikovs lēmuma projektu nosauca par "deklaratīvu paziņojumu, kurš patiesībā juridiski nenozīmē neko", un visi 10 tobrīd klātesošie *Stabilitātei!* deputāti balsoja pret. 15. decembrī bija pirmā lasījuma balsojums par jaunu Valsts aizsardzības dienesta likumu. Šajā gadījumā 75 deputāti balsoja par, 17 pret. Pēdējo skaitā šajā gadījumā bija ne tikai *Stabilitātei!* "gudrās galvas," bet arī deputāti no partijas "Latvija pirmajā vietā", kuri acimredzot arī neuzskata, ka Kremļa barbarisma laikā mūsu valstij būtu

jādara viss iespējams, lai pilnveidotu savu aizsardzību. LPV galvenā figūra, mūsu politikas kādreizējais "buldozers" likumprojektu nosauca par "brāķi." Jāsaka, paldies Dievam, ka šādas politikas piekopēji mūsu parlamentā ir mazākumā.

Pagājušajā nedēļā beidzot izkustējās ledus jautājumā par tanku piegādi Ukrainai. Amerikāņi ir teikuši, ka viņējie ir tik sarežģīti, ka apmācība prasīs daudzus mēnešus vai varbūt pat gadu. Vācieši un citi beidzot ir pauduši gatavību savus tankus Ukrainai nogādāt ātrāk un raitāk. Arī sākusies saruna par kaŗa lidmašīnām, ko Ukrainas prezidents ir lūdzis jau sen un intensīvi. Civilizētajai pasaulei jautājums te ir viens – vai vēlamies panākt Kremļa fašista sakāvi, vai ne? Protams, vēlamies, un tad atkrīt jebkādi jautājumi par tūlāšanos vai negribīgumu atbalsta piedāvāšanā un piegādāšanā. Ir jādara viss iespējams!

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finānciālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība "Laiks-BL"

MAF
Mediju atbalsta fonds

“Kreisās” politikas noriets un saullēkts

GUNDEGA SAULĪTE

Īsi pirms gadu mijas klajā nāca neliela, bet noskaņām bagāta dzejas grāmatīņa "Lokā", tās autore Latvijas kultūras sabiedrībā labi pazīstamā tēlniece Vija Ilze Dzintare, daudzu pieminekļu, skulptūru, arī izcilu mazās tēlniecības darbu autore. Grāmatas dizaina autore ir viņas meita Ieva Dzintare, kas lappušu izkārtojumā izmantojusi mātes tēlniecības darbu fotoattēlus. Tāpēc nelielā formāta grāmatīņā pelēkos vākos ietverts daudzveidīgs autores darbu atspulgs. Vija Dzintare lasītājus uzrunā ne tikai dzejas vārdiem, bet arī ar plastiskām formām, kas piešķirtas akmenim vai citam kādam materiālam.

Vijas Dzintares dzejoļos ir vienkārši vārdi, spilgtas redzes gleznas, doma, kas apliecina piederību dzimtajai zemei ar visiem tās gadalaikiem. Taču, lasot šīs rindas, gaŗām nepaslīd autores savdabīgā radošā gaita, varētu teikt – autobiogrāfiskais motīvs. Piemēram, 50. lappusē lasām:

*Reiz laikam spārnos pacēlusies biju,
nu slepus ilgojos pēc tiem,
un tāpēc grūti, sviedriem vaigā,
es kaļu spārnus akmeņiem.*

Vai dzejoļi radušies gaŗajās stundās, kaļot un slīpējot akmens tēlus? Vai bezmiega stundās pēc fiziski smagā darba vai, varbūt, briedinot ieceri kārtējai skulptūrai? Kas gan to pasacīs, taču šīs dzejas grāmatas neapstrīdamā vērtība un vienreizība ir tā, ka pasaule skatīta vērigām tēlnieces acīm. Tā 46. lappusē lasām:

*Kas nāk vispirms - akmens vai doma?
Vai akmeni ar svu domu plēšu,
vai akmens manu domu plēš*

*ar savu mūžību,
ar savu pretestību,
ar to, kas akmens sirdi sēž?*

*Ir grūti akmeni par spārnēm vērst,
pa druskai čaulu nostu plēst,
gan man, gan akmenim tas sāp,
kad dvēsele no manis
akmens sirdi kāpj
un spārnī lidot raisās.*

Autores skatiens ir pilns maigas mīlestības, kas tuvāko apkārtņi, arī visu pasauli un cilvēka dzīvi ļauj ieraudzīt plastiskā lokā ietvertu:

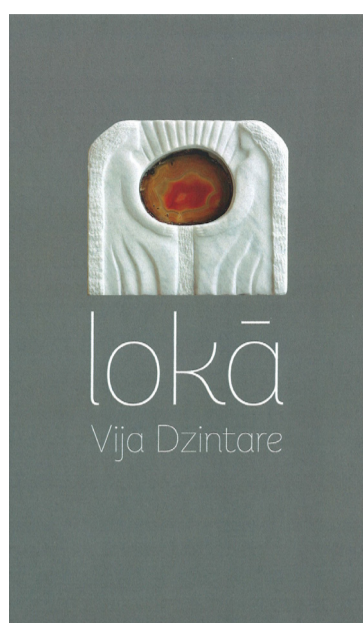
*Visstiprākais
un ar visvājākais
ir mīlestības loks -
kā gredzens
zeltā kalts un mūžīgs,
kā ziedu vainags,
kas pēc mirkļa vīst. (71.)*

Citā lappusē izlasām, ka pat lokā, lasi – harmonijā, mierā – iespējams sajūst pretrunīgas ilgas:

*Es esmu lokā,
drošībā, kā šķiet,
man apkārt
miksti viļņo rudzu lauku
un bite klusu
darba dziesmu dzied -
tāds miers,
kur vējš pat rasu nenotrauks...*

*Un tomēr ilgas
lokam pāri liecas
un izrauties
no klusā miera tiecas
kā gājputni,
kam saules nepietiek,
kas skarbiem vējiem
droši pretim tiecas. (14.)*

Šis loks, kas, būdams plastisks un daudznozīmīgs tēls, dzejoļos uzplaiksnī atkal un atkal, raisot arvien jaunas asociācijas, piemēram:

*Pelēkas akmeņu aitas
ganās kalnos un lejās.*

*Siciņas smilgas un ziedi
pieglaužas akmeņiem,
it kā gribētu līdz ar tiem
iekļauties mūžības lokā. (69.)*

Dzejoļi, ko Vija Dzintare kārtojusi divās nosacītās nodaļās "Trejas saules" un "Gredzens", ir dabas vērojumu un pārdomu pieraksti. Tēlaini, latviski saulaini. Lasītāju uzrunā itin kā pazīstamas dabas ainas, bet dzejniecei izdodas domu ievirzīt arī dziļākos apziņas apcirkņos. Skaisti, apgaroti un maigi, kā, piemēram, dzejoļi, kas piebērts ar pieneņu saulītēm:

*Dzeltenais pieneņu ceļš
aiztek gar bērzu birzīm,
gaŗām kārkliem pelēkiem,
kuri ceļmalās zied.
Skaitu stārķu ligzdas
ceļmalas stabos,
ozolus varenos,*

*kas aug dažuviet,
bet pieneņu ceļš
kā noburts
tikai iet un iet
līdz laimīgo zemei,
kas varbūt ir kāduviet. (28.)*

Tēlniece un dzejniece Vija Dzintare var būt gandarīta – gadu gaitā sakrātie dzejoļi, nu grāmatā sakopotī, ir atnākuši pie lasītāja. Un visi kopā apliecina rakstītājas talantīgo personību, kas savas dzejas vārdus atskaldījusi kā daždien akmeņus – līdz pilnībai un pabeigtībai.

Priecājoties par dzejas grāmatu "Lokā", šo rindu rakstītāju nepamet apbrīna par vienā radošā mūžā apvienoto pretrunu. Ikdienā strādājot ar granītu, marmoru, bronzu un vēl citiem materiāliem, kas prasa drošu roku un fizisku spēku, dzejā māksliniece ieraksta bezgala maigus vārdus un gaišas jūtas. Bet, iespējams, nekādas pretrunas te nav, tās ir personības divas puses, kas lieliski papildina viena otru.

Taču nobeigumam gribu citēt īsteni patriotisku Vijas Dzintares dzejoļi:

*Vārtiem priekšā
akmeņus velsim,
torņus augstus celsim.
Kā Tālavas taurētājs
galotnēs kāpsim,
lai redzētu,
kur elles dūmi ceļas,
kur pūķi sarkani veļas,
lai sargātu,
lai nosargātu
pavardu siltu,
māju un dārzu,
pļavu un dravu,
savu Tēvzemi svētu
par katru cenu.
Vai tai vispār ir cena? (38.)*

RITA ROTKALE

15. janvāra pēcpusdienā Smilģa mājā pulcējās kupls apmeklētāju pulks, lai sirsnīgā sarīkojumā pieminētu Felicītu Ertneri, plastikas pedagoģi, režisoru, vienu no nozīmīgākajām personībām Dailes teātrī no tā tapšanas 1920. gadā līdz pat mākslinieces aiziešanai mūžībā 1975. gadā. Tradīciju Felicītās pulcināt pie sevis domubiedrus no draugu un kolēģu vidus savulaik bija aizsākusi pati māksliniece, vēlāk to pārņēma meita Anna, tad mazmeita Ingrida. Vairākas reizes savu slaveno novadnieci Felicītu dienā tika pieminējuši arī siguldieši. Un ir tik saprotami un iederīgi, ka šī tradīcija turpinās Smilģa mājā, kā tautā sauc Teātra muzeju, jo Ertnerē neapšaubāmi bija Eduarda Smilģa tuvākā līdzgaitniece un viņa novatorisko ideju īstenotāja.

Sarīkojumu ievadīja muzeja vadītājs Jānis Siliņš, kodolīgi raksturojot Felicītu Ertneri kā līdz šai dienai profesionālā ziņā nepārspētu skatuves kustības meistarieni. Sekoja Latvijas Kultūras akadēmijas docentes Ritas

Lūriņas uzstāšanās par žesta nozīmi drāmatiskā teātra mākslā. Par šādu tematu viņa nesen aizstāvējusi doktora disertāciju, drīzumā iznāks arī grāmata. Viņas saistošais stāstījums bija īsti vietā, zinot, cik svarīgu lomu aktieŗu meistarībā attaisnotam un izteiksmīgam žestam piešķīra Felicita Ertnerē. Ne velti pieminēklis māksliniecei pie Siguldas pagasta Kultūras nama saucas "Žests".

Turpinājumā sarīkojuma vadītājs uz lielā ekrāna demonstrēja prezentāciju par Felicītas Ertneres nozīmi Rūdolfa Blaumaņa lugu iestudējumos, strādājot gan kā kustību partitūras veidotājai, gan režisorei. No visiem sarīkojuma dalībniekiem tiešā saskarsmē ar Felicītu Ertneri kā pedagoģi un vēlāk arī iestudējumu autori bijušas tikai Dailes teātra Trešās studijas absolventes un vēl šodien teātrī aktīvi strādājošās aktrises Olga Dreģe un Lidija Pupure. Viņu stāstījums atklāja ne tikai Ertneres iejūtīgo darbu ar aktieri pie lomu izveides, bet arī īpaši

Felicita Ertnerē kopā ar Eduardu Smilģi gadu desmitiem veidoja Dailes teātri

akcentēja mākslinieces dziļi inteliģento personību un smalkjūtību. Viņa par savas darbības mērķi bija izvīzījusi ne tikai skatuves mākslinieku profesionālo pilnveidi, bet, pirmkārt un galvenokārt, harmoniskas personības veidošanu. Aktieri ļoti gaidījuši režisores vērtējumu par viņu veikumu. Tas vienmēr bijis

izsvērts, labvēlīgs, bet allaž tiešs, godīgs un atklāts.

Latviešu teātrī patlaban ir ārkārtīgi neparasta situācija, kad uz divu Rīgas teāŗu skatuvēm tiek spēlētas izrādes, kuŗās kā darbības persona skatāma Felicita Ertnerē, – Dailes teātrī iestudējumā "Smilģis", kur Ertnerē atveido Ilze Skrastiņa-Ķuzule,

un Jaunajā Rīgas teātrī izrādē "Meklējot Spēlmani" ar Elītu Ķļaviņu Ertneres lomā. Muzeja sarīkojumā patiesi saistošs izvērtās Elītas Ķļaviņas stāstījums par ceļu pie nozīmīgās lomas izveides, pētot uzrakstīto, uzklusot laikabiedru atmiņas, tiekoties ar Ertneres mazmeitu Ingridu Priedīti. Atmiņā palicis aktrises sacītais, ka šī bijusi loma, kas ne tikai prasa no tēlotāja, bet kas arī dod tās atveidotājam dziļāku sapratni par dzīvi un personības lomu tajā. Kad uz lielā ekrāna tika parādīts fragments no izrādes, interesanti bija vērot aktrises reakciju, – galu galā viņa daudzas reizes ir spēlējusi šajā izrādē, bet ne reizi nebija sevi Ertneres lomā redzējusi. Sarīkojuma gaitā klātesošie varēja skatīt nedaudzus ierakstus, kuŗos redzama Felicita Ertnerē, dzirdēt viņas balss ierakstu. Kā skaists akcents sirsnīgā sarīkojuma noslēgumā bija kadrs, kuŗā, sirma kā ābele, māksliniece iet cauri ziedošam ābeļu dārzam. Nāk pretī mums un iet pretī Mūžībai.

Felicītu diena Eduarda Smilģa Teātra muzejā

“Hospiss ir tā joma, kur es varētu palīdzēt”

Ārste un juriste, LĀZA biedre Annemarija Linaresa intervijā Mārai Libekai

Annemarija aizvadītā gada rudenī no Amerikas pārcēlās uz Latviju, lai palīdzētu mūsu valstī ieviest hospisa mājas aprūpi valstiskā līmenī. Patlaban tā gulst uz labdarības pleciem pilotprojektu veidā. Viņai šajā jomā ir bagātīga pieredze, jo Annemarija piecus gadus bija medicīnas galvenā vadītāja privātajā uzņēmumā *U.S. Medical Management*, kas atrodas Mičiganā un daudzos Amerikas štatos nodrošina veselības aprūpi mājās cilvēkiem, kuri sirgst ar hroniskām slimībām. Arī tiem, kuriem ir vajadzīga paliatīvā aprūpe, un cilvēkiem, kuriem ir nepieciešama hospisa aprūpe sešus mēnešus vai mazāk pirms aiziešanas Mūžībā. Kamēr gandrīz visās Eiropas valstīs tas ir iespējams cieņpilni, mājās, tuvinieku lokā, tikmēr Latvijā tā ir izmisuma zona. Annemarija, kuŗa trīsdesmit gadus strādājusi par internās medicīnas ārstu un gerontologu, cer, ka viņa var palīdzēt izkļūt no šīs izmisuma zonas, savēdot kopā atbildīgās institūcijas un pārliecinot, kā tas darāms.

Jūs Amerikā bijāt pazīstama ar to, ka sapratāt, kā iespējams paaugstināt veselības aprūpes kvalitāti bez lieliem izdevumiem pacientam un arī valdībai.

Tas bija labi valdībai, jo, izveidojot hospisa aprūpi mājās, tai samazinājās izdevumi par veselības aprūpes nodrošināšanu saviem iedzīvotājiem. Bija labi arī pacientiem un viņu ģimenēm, jo viņiem, kā to rādīja dati, medicīna bija pieejama augstākā kvalitātē. Visu mēs darījām mājās. Mobilās brigādes ieradās pie cilvēkiem viņu dzīvesvietā. Brigādē bija ārsts vai ārsta palīgs un medmāsa palīgs, kas prot veikt injekcijas, izmērīt asinsspiedienu un izdarīt vēl citas elementāras procedūras. Viena brigāde dienā spēja apkalpot astoņus slimniekus. Bet, ja cilvēkam vajadzēja palīdzību naktī, tad varēja zvanīt uz diennakts tālruni. Savukārt, ja bija nepieciešams veikt kādas izmeklējumus, tad pie pacienta arī devās brigāde. Mūsu firmā strādāja arī fizioterapeitu brigāde, kas piedāvāja savus pakalpojumus mājās. Arī sociālie darbinieki apmeklēja cilvēkus mājās, lai viņiem palīdzētu. Lai pacienti varētu justies ērtāk, mēs viņus nodrošinājām ar atbilstošām gultām un citu aprīkojumu.

Mūsu firmā bija arī paliatīvās aprūpes nodaļa, kuŗā strādāja ārsta palīgi, un arī hospisa nodaļa, kas bija paredzēta tiem cilvēkiem, kuriem atlikuši seši mēneši vai mazāk šajā pasaulē. Hospisa nodaļu veidoja multidisciplināra komanda: ārsts, medicīnas māsa, kapeļāns, aprūpētājs, sociālais darbinieks... Šī komanda bija ierindā visu diennakti. Kad cilvēkam pienāk pēdējā stunda šajā pasaulē, tad viņi pavadīja aizgājēju Mūžībā.

Bet no kurienes jūs saņēmāt finansējumu, lai to visu varētu nodrošināt?

Ja nebūtu izveidota veselības aprūpe mājās, tad alternatīva būtu bijusi daudz dārgāka, un valdība to saprot. Sadārdzinājums būtu tādēļ, ka cilvēkiem ar hroniskām

slimībām vai tiem, kuriem vajag paliatīvo aprūpi vai hospisu, ir dažādi veselības traucējumi un tādēļ viņiem bieži ir nepieciešama palīdzība. Tie ir cilvēki, kuŗi šādos gadījumos zvanītu neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestam. Viņus aizvestu uz slimnīcu, kur viņi atrastos ilgu laiku. Tur nereti viņi dabūtu izgulējumus, kādu infekciju vai traumu, piemēram, izkritot no gultas, jo nav pieraduši pie palātas, kur ievietoti... Īsāk sakot, tur var rasties ne viena vien negaidīta situācija, kas nekādi neuzlabotu veselības stāvokli. Tādā gadījumā slimnīcā jāuzturas vēl ilgāk nekā sākotnēji bija plānots, un pacienta ārstēšana līdz ar to kļūtu arvien dārgāka.

Mēs sapratām, ka, lai šādu situāciju būtu arvien mazāk, ārstam profilakses nolūkā pie chroniski slimajiem cilvēkiem jāierodas vismaz reizi mēnesī, lai vismaz pārņemtu asins un urīna analīzes, kā arī veiktu citas procedūras, kas laikus signalizē par viņa veselības problēmu saasināšanos. Galvenais tās novērst laikus, lai nebūtu jādodas uz slimnīcu.

Bieži chroniski slimi cilvēki pat nepamana, kad viņu veselība sāk pasliktināties. Bieži vien viņi to saista ar novecošanu. Ja parādās sāpes, pārstāj staigāt, jo tā ir vieglāk. Ja ir elpas trūkums, necēlas no gultas vai krēsla, jo tad nejut elpas trūkumu. Bet faktiski taču tas nekur nav pazudis, un pacientam pēc laika kļūst arvien sliktāk. Tāpēc ir svarīgi, lai kāds ārsts vai ārsta palīgs atbrauc pie šāda cilvēka, izmeklē un noskaidro, kāda ir situācija. Ja tā ir pasliktinājusies, tad, iespējams, pacients nedrīkst regulāri izrakstītās zāles vai varbūt nedrīkst tās vispār, jo netiek līdz aptiekai, vai viņam tās netiek piegādātas.

Kā tiek apzināts pacientu loks, kam ir vajadzīga šāda palīdzība?

Firmai, kur es strādāju, ir līgumi ar valsts un privātajām apdrošināšanas kompānijām. Lielākā daļa līgumu ir noslēgti ar valsti, jo valsts institūcijām ir gandarītas, ka mēs aprūpējam šos pacientus, jo tās zina, ka mēs lieki naidu netērēsim un pakalpojumu kvalitāte būs augsta. No valsts finansējums tiek piešķirts par vecākā gadagājuma cilvēku aprūpēšanu, bet par strādājošajiem maksā privātās apdrošināšanas kompānijas.

Arī mūsu speciālistiem, kas apmeklē pacientus mājās, maksā vai nu valsts vai privātie apdrošinātāji.

Ko jūs ieteiktu, kā Latvijā rīkoties, lai arī pie mums hospisa mājas aprūpe nebūtu no reizes līdz reizei, bet tā attīstītos visā valstī un turklāt pēc vienotām prasībām?

Uz šo problēmu es skatos ne tikai no ārstniecības puses, arī no juridiskās un biznesa puses, arī politiskās puses. Esmu gan ārste, gan juriste un patlaban studēju, lai iegūtu maģistra gradu biznesā.

Es novērtēju visu, kas notiek veselības aprūpes jomā, un mēģinu saprast, kā es varētu visefektīvākā veidā šeit palīdzēt, liekot lietā savas zināšanas un pieredzi, lai risinātu šo problēmu. Latvijā ir diezgan izplatīti, ka katra minis-

Foto: Abby B photography

Annemarija Linaresa: “Es zinu, ka Latvijā ir problēmas ar budžetu, bet ļoti daudz naudas tiek tērēts, lai ārstētu pacientus slimnīcās. Šie izdevumi būtu krietni mazāki, ja valstī būtu attīstīts hospiss. Es sapratu, ka mana pieredze hospisa un paliatīvās aprūpes attīstībā Amerikā, visticamāk, ir tieši tas, kas ir nepieciešams Latvijai. Nonākusi pie šāda secinājuma, es atstāju savu nozīmīgo amatu Amerikā.”

trija strādā atsevišķi, taču, organizējot hospisa aprūpi, nav iespējams sasniegt rezultātu, ja savus spēkus neapvieno gan Veselības ministrija, gan Labklājības ministrija un noteikti arī Finanšu ministrija. Tikai tā iespējams attīstīt ilglaicīgu pakalpojumu, ar kuŗu daudzi būs apmierināti un kas būs finansiāli pārdomāts.

Noteikti paliatīvajai ārstniecībai ir jābūt kopā ar sociālo aprūpi. Tam risinājumam ir jābūt daudz augstākā līmenī nekā tas ir patlaban. Es zinu, ka Latvijā ir problēmas ar budžetu, bet ļoti daudz naudas tiek tērēts, lai ārstētu pacientus slimnīcās. Šie izdevumi būtu krietni mazāki, ja valstī būtu attīstīts hospiss.

Kad jūs atbraucāt uz Latviju un kā cilvēks no malas ieraudzījāt šo mūsu valstiskā līmenī neattīstīto hospisa sistēmu, ko jūs domājat?

Kad Mineapolē notika Dziesmu svētki, tas bija aizvadītā gada vasarā, es pirmo reizi uzzināju no citiem Amerikas latviešiem, ka Latvijā notiek izmēģinājuma projekts par hospisa aprūpi mājās, ko īsteno Labklājības ministrija kopā ar nodibinājumu “Hospiss LV”. Tā kā man tas interesēja, es centos par šo pilotprojektu iegūt vairāk informācijas un noskaidroju, ka, izrādās, ir divi atsevišķi pilotprojekti – vienu īsteno Lab-

klājības ministrija, bet otru – Liepājā – Veselības ministrija. Būtu daudz efektīvāk, ja šos projektus varētu vienot, jo hospisa mājas aprūpē ļoti nepieciešami ārsti, kas saprot paliatīvo ārstniecību, bet tikpat svarīgi ir sociālie darbinieki.

Esmu jau tikusies ar Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas priekšsēdētāju Ingu Bērziņu un esmu iekļauta arī darba grupā, kuŗa strādās pie hospisa attīstības valstī. Bet es ļoti vēlos tikties arī ar labklājības un veselības ministriem, turklāt kopā, nevis atsevišķi.

Viena no jūsu specialitātēm ir gerontoloģija. Tātad jūs Amerikā palīdzējāt saviem pacientiem veselīgi un skaisti novecot, pagarinot viņu mūžu. Kādas bija tās lielākās problēmas gerontoloģijā, ar kuŗām jūs saskārties Amerikā?

Šie speciālisti galveno uzmanību pievērš cilvēka funkcionalitātei. Piemēram, vai viņam ir grūtības pārvietoties, vai netuvojas demence... Amerikā demence ir viena no lielākajām problēmām. Jo cilvēks kļūst vecāks, jo viņam parādās lielākas problēmas, lietojot medikamentus, jo rodas arvien vairāk blakņu. Nereti tās blakus parādības ir vēl sliktākas nekā sākotnējās veselības problēmas, kuŗas ārsts cenšas novērst ar zālēm. Tad ārsts sāk domāt, ka

varbūt tās zāles jāpārtrauc lietot. Arvien vairāk šādas situācijas rodas tieši cilvēkiem mūža nogalē, lietojot, piemēram, statīnus, lai pazeminātu holesterīna līmeni asinīs – bieži vien muskuļi paliek sāpīgi un vāji un ir grūti kustēties. Jo cilvēks kļūst vecāks, jo ārstam jābūt ļoti uzmanīgam ar medikamentu izrakstīšanu – iespēja, ka būs blakus efekti, arvien palielinās.

Kad cilvēks noveco un kļūst ļoti vājš, bieži vien holesterīna līmenis ir par zemu un rodas izgulējumi. Vienmēr, kad ir šie izgulējumi, mēs pārbaudām holesterīna līmeni, un, ja tas ir zemāks par normu, liedzam pacientam dzert holesterīnu pazeminošos medikamentus.

Novecošanu paātrina arī tas, ka cilvēki neēd veselīgu pārtiku vai nu tādēļ, ka viņiem nav zobu, vai nav naudas, lai nopirktu labu ēdienu, vai neviens to nepieved. Tie cēloņi ir ļoti dažādi.

Jūs esat rikojušies ļoti operatīvi – neilgi pēc Dziesmu svētkiem Mineapolē atbraucāt uz Latviju, bet rudenī pārcēlaties šurp pavisam.

Tas laikam ir mans liktenis! Dievs mani ir uzrunājis vairākas reizes, ka man ir jāizmanto sava pieredze plašāk. Ne reizi vien esmu pie sevis domājusi, ka tas būtu tik jauki atgriezties savu vecāku dzimtenē Latvijā. Taču dzīve tā bija iegrozījusi, ka ne spēju tik ātri piepildīt šo sapni. Bet tad kādā brīdī Dievs mani uzrunāja, ka hospiss ir tā joma, kur es varētu izpalīdzēt. Es sapratu, ka mana pieredze hospisa un paliatīvās aprūpes attīstībā Amerikā, visticamāk, ir tieši tas, kas ir nepieciešams Latvijai. Nonākusi pie šāda secinājuma, es atstāju savu nozīmīgo amatu Amerikā.

Esmu nolēmusi spert to pirmo soli Latvijā. Nezinu, kā tas izdosies, bet man ir ticība, ka sekos arī nākamie soļi, un viss būs kārtībā.

Jūs esat piedzīvojuši Amerikā latviskā ģimenē. Pastāstiet, lūdzu, vairāk par to!

Mans tēvs uzauga Vecrīgā tā sauktajā Kaķu namā. Otrā pasaules kara laikā viņš devās bēgļu gaitās un nonāca Ņujorkā, bet no turienes – Detroitā. Arī mana mamma, kuŗa dzīvoja Daugavpilī, un viņas vecāki kara laikā kļuva par bēgļiem un septiņus gadus nodzīvoja Vācijas bēgļu nometnēs, bet pēc tam tāpat kā tēvs aizceļoja uz Detroitu.

Tēvs, strādājot Vācijā, sakrāja naudu, lai vēlāk varētu studēt Ņujorkas pilsētas kolledžā un iegūt bakalaura gradu inženierzinātnēs. Pēc studijām arī viņu liktenis aizveda uz Detroitu. Viņam bija liela vēlme satikt citas latviešu ģimenes un viņš sāka tās meklēt telefongrāmatās. Nonākot līdz burtam B, izlasīja, ka Detroitā dzīvo Bērziņi, turklāt netālu. Viņš piezvanīja uz norādīto tālruna numuru. Mans vectēvs atbildēja uz šo zvanu un ielūdza viņu uz vakariņām. Mamma man stāstīja, ka tajā vakarā, kad viņa pirmo reizi satika manu tēvu, viņa jau zināja, ka precēsies ar viņu. Pēc pusgada viņi apprecējās un vēlāk turpat Detroitā sagaidīja arī mani...

DAIGA
MAZVĒRSĪTE

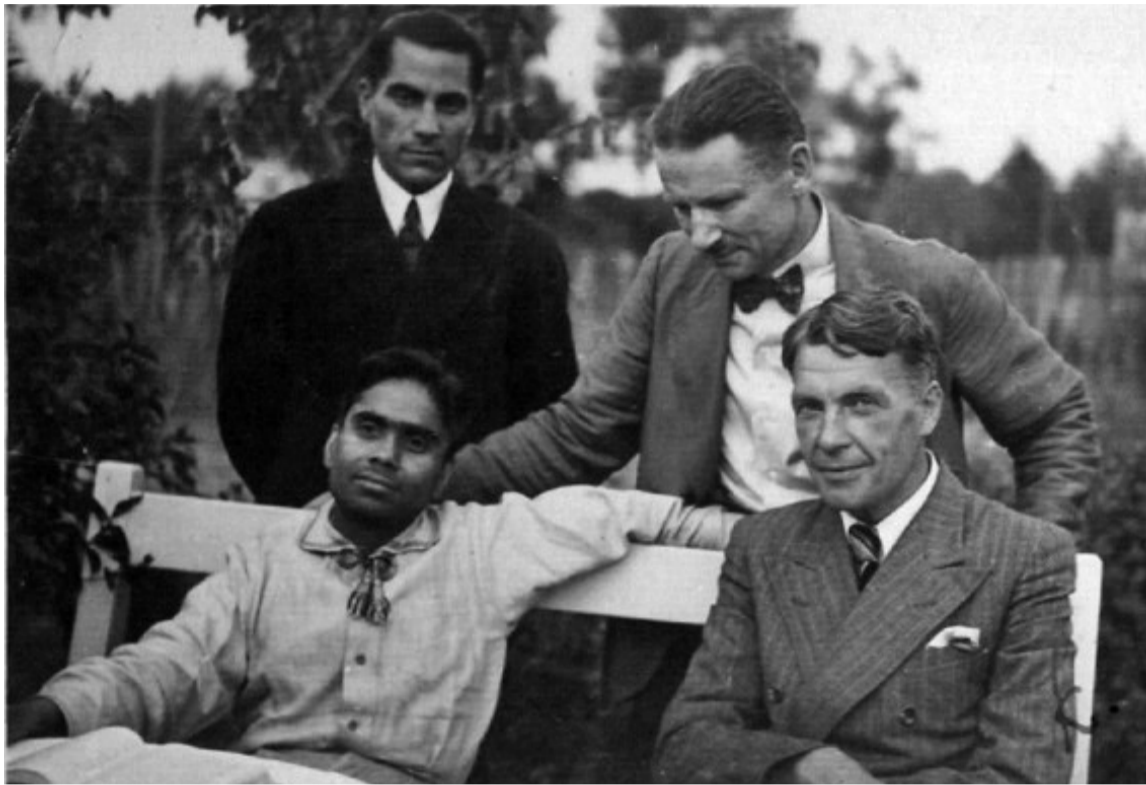
Dzirdot kaut vai pieminam Indijas tēju, iztēle ved uz tālu, siltu zemi, kuŗas tumšacainie un melnmatainie iedzīvotāji sasnieguši apdzīvotības rekordu. Necīga daļiņa no tur mītošā tēju pusotra miljarda šur tur manāmi Latvijas ielās vai indiešu restorānā, kuŗā uzvirmo garšvielu mutulis. Intereses līmenis par Indiju katram savs – kādam nāks prātā Redjarda Kiplinga *Džungļu grāmata* par vilku bara audzēkni Maugli un citi rakstnieka darbi, kuŗos atainota šīs zemes daba un iemītnieki. Dažs varbūt aizdomāsies par Imres Kālmāna opereti *Bajadēra*, kas vēsta par indiešu prinča milastāstu. Kāds pabijis Indijā, sapņojot par garīgo apskaidrību ašramā vai Gangas ūdeņos, citam pumapas metas, iedomājoties vien par tur valdošo nabadzību un tualešu trūkumu ne tikai lauku rajonos, bet arī lielpilsētās. Taču padomāt par ko citu aicina janvārī Rīgas biržā atklātā izstāde *Indija – tradīciju zeme*, kuŗā izstādīti ap 260 Latvijas Nacionālā mākslas muŗeja kolekcijas darbu, sniedzot ieskatu valsts kultūras mantojumā.

Latvieŗiem allaŗ bijusi liela interese par garīgo pasauli, un pagājuŗā gadsimta sākumā daŗz tautietis pētīja gan jogas pozas, gan indieŗu svētos rakstus. Jogu spēja rīkoties ar savām domām tāpat kā ar kājām un rokām likās vilinoŗa. 20. un 30. gadu Latvijas presē ik palaikam publicēti iedvesmojoŗi raksti par pirmajiem soļiem jogā vai ieteicamiem elpoŗanas vingrinājumiem, uzsverot ķermeņa veselības nozīmi garīgajā kultūrā saskaņā ar teicienu “veselā miesā vesels gars”. 30. gadu vidū par vienu no zinōŗākajām personām jogas zinātnē Latvijā kļuva Harijs Dikmanis, kas dibināja biedrību *Jogas zinātnu centrs* cieŗā sadarbībā ar Bombeŗas jogas institūtu.

Starp citu, vārds joga nozīmē apmēram to paŗu ko “jūgs”, atgādinot par latvieŗu indoeiropēiskajām saknēm, kas jo seviŗķi mūs vieno ar Indiju. Lai sajūstu, vai tieŗām joprojām esam radniecīgi, vērts doties uz Rīgas birŗas namu, kuŗā ieejot, būtu vēlams novilkat apavus, kā to dara ikvienā indieŗu mājvietā. “Ienākot mēs noliekam malā visas kliŗejas, lai

tālāk skatītos jaunām acīm. Veidojot ņo izstādi, veikts milzīgs pētnieciskais darbs kopā ar Indijas pētniecības institūciju *Eka Archiving Services* Ņūdēlī, kas pēta savu mantojumu un sadarbojas ar daŗzādiem ārzemju partneriem, līdŗ ar to sperts milzu solis uz priekŗu mūsu muŗeja krājumā izpētē,” uzsvēra mākslas muŗeja Rīgas birŗa direktore Daiga Upeniece. “ņi ir izstāde, kuŗā var dzīvot stundām. Tā sniedz iespēju mainīt domāŗanu, atklājot daŗzu priekŗmetu funkciju, noskaidrot simbolus, darināŗanas tehniku un reģionu, no kurienes tie nāk.”

Izstāde *Indija – tradīciju zeme* veidota piecās sadaļās – Mājoklis;

LJB lideri ar indieŗu jogas skolotāju – Latvija, 1940. gada pavasaris, labajā malā sēŗ LJB prezidents Harijs Dikmanis, labajā malā stāv LJB sekretārs Jānis Veselis // Foto: Maigoņa Ērika Ābola personīgais arŗhīvs

Reliģija un rituāli; Apģērbis un aksesuāri; Pārvietoŗanās un Brīvā laika pavadiŗana. Skatienu piesaista koŗas krāŗas paklājos un tekstilijās, vizuālo spilgtas aproces un stikla gleznojumi, metalla trauki un rotaslietas. Uz manekeniem atainota sievieŗu tēŗpa sari sieŗanas tehnika. Iespējams uzziņāt katra priekŗmeta pareizo nosaukumu, kas precizēts līdŗ

sikākajai detaļai, lai nebūtu jālasa – “somiņa” vai “audums”. Var papētīt virtuves piederumus, viesistabu iekārtojumam raksturīgos tēŗas trauku komplektus, ūdens krūkas un dekoratīvos priekŗmetus.

Pēc Otrā pasaules kara Rīgas pili brīvvalsts laika Valsts mākslas muŗeja telpās atvēra Latvijas PSR Vakareiropas mākslas muŗeju,

ta sākumā. Pirmie trīs priekŗmeti Valsts mākslas muŗejā nonāca līdŗ ar tā dibināŗanu 1920. gadā un ilgu laiku palika vienīgie. 40. un 50. gados indieŗu mākslas kolekciju papildināja daŗi pirkumi. Par nopietnu kolekciju var runāt tikai kopŗ 1958. gada, kad muŗejs ar Maskavas Valsts Austrumu muŗeja starpniecību saņēma dāvinājumu no Indijas republikas Indijas amatniecības padomes, radot priekŗstatu par tā brīŗa lietišķās mākslas sasniegumiem. 50. gados uz Latviju atceļoja 314 tradicionālās mākslas amatniecības darinājumi, tēŗpi, sadzīves, reliģiski priekŗmeti no daŗzādiem reģioniem, kuŗu amatniecību centās veicināt valsts institūcijas. Tagad tās jau ir vēsturiskas lietas, aizkustinoŗu, izŗuvumiem rotātu jaundzimuŗā musulnā kreklīņu ieskaitot. Paŗlaik kolekcijā ir 500 darbu, un tā ir lielākā Baltijas valstīs.

Savu kolekciju muŗejam novēlējis arī baltvācu diplomāts Kārlis Kēlers (*Karl Köhler*, 1942–2022), tā izstādē *Indija – tradīciju zeme* apskatāma gandrīz visā pilnībā. Kēlers, pēc izglītības mākslas vēsturnieks, vairākus gadus dzīvoja Indijā, apmeklēja tirgus, meklējot interesantus, antikvārus priekŗmetus, kuŗus gadiem ilgi dāvinājis Latvijas Nacionālajam mākslas muŗejam.

Labi zināms, ka Indijas kultūra ir tūkstoŗiem gadu sena un ļoti daudzslāņaina. Tikai 1947. gadā ņi savdabīgā zeme nokratīja koloniālo jūgu, meklējot ceļu uz ekonomisko patstāvību – starp citu, Indija bija viena no pirmajām valstīm, kas 1991. gada augustā atzina Latvijas neatkarību, 1997. gadā uz tobrīd jau miljardu iedzīvotāju skaitu sasnieguŗo valsti vizītē devās toreizējais prezidents Guntis Ulmanis, lai svinētu valstiskās neatkarības 50. jubileju.

kuŗa krājums apvienoja ārzemju mākslas darbus no vairākiem muŗejiem. Vēlāk to pārdēvēja par Latvijas PSR Aizrobeŗu mākslas muŗeju, tad par Ārzemju mākslas muŗeju. Darbu Rīgas pili tas turpināja līdŗ 2010. gadam, kad tika iekļauts Latvijas Nacionālā mākslas muŗeja strukturā. ņis ārzemju mākslas kolekciju mantiņieks un tradīciju turpinātājs tagad ir mākslas muŗejs Rīgas birŗā – un pilnīgi iespējams, ka izstādē kāds atpazīs savulaik Rīgas pili redzētus indieŗu mākslas priekŗmetus. Ikviens no tiem ir sareŗģīts mākslas darbs ar izsmalcinātu ornamentu, motīviem un dizainu, kuŗa izgatavoŗanas tradīcijas tiek pārmantotas.

Trūkst liecību par aizrauŗanos ar Indijas mākslu, kolekciju veidoŗanu Latvijā pagājuŗā gadsim-

(Turpinājums 9. lpp.)

(Turpināts no 8. lpp.)

Tika parakstīti vairāki sadarbības dokumenti, taču, iespējams, vairāk par Indijas precēm pie mums cienīta allaž bijusi indiešu māksla. Rīkotas izstādes, notikuši indiešu mūzikas koncerti, padomju gados daudz cienītāju bija indiešu kino, daudziem, protams, smīkņājot par Bolīvudas kiču, taču kādu deju kustību noteikti griebās atkārtot pēc Vijas Vētras koncertu apmeklējuma. Indiešu literatūras piedāvājumā atbalsi guva Rabindranata Tagores darbi, lasījām vēdas un Mahabhāratu, komponista Imanta Kalniņa tvērumā ieskanējās indiešu dzejnieces Sarodžīni Naidu vārsmas. Tas viss uzaust atmiņā, staigājot par velju zāli ar indiešu kultūras priekšmetiem, kuŗu nosaukumiem koloniālisma periodā bijuši dažādi nosaukumu varianti. Viens piemērs ir arī pie mums labi pazīstamais gurķu motīvs audumu apdrukā, ko sauc arī par nierīti. Indijā patiesībā tas ir mango motīvs, ienācis Eiropā, pateicoties Kašmirā austajām šallēm. Lai ražotu lētākus to atdarinājumus, Skotijas pilsētā Peislījā uzcēla fabriku, un mango motīvs ieguva apzīmējumu – *paisley*. Ar šādu nosaukumu “nierīšu” motīvs guva plašu izplatību, tagad kļuvis skaidrs, ka vismaz indiešu mākslas sakarā pareizais apzīmējums ir – mango.

Izpētes darbā noskaidrota arī virknes mūzeja kolekcijas eksponātu funkcija, kas aprakstīta ekspozīcijā uz priekšmetu etiķetēm. Nu būs iespējams iztēloties, kā izskatījās palankīns, kuŗu indieši

sauc – *palki*. Tā nestuvju detaļa apskatāma, bet pārējais uzzīmēts uz sienas – par iekārtojumu rūpējies scēnografs Māris Ruskulis, kas pabija Indijā, un viņa fotografijas izmantotas noformējuma plakātiem. Daudz pētīta priekšmetu simbolika un pielietojums, jo Indijas māksla un kultūra viss ir cieši saistīts, turklāt savijas ar komplicēto valsti izplatītākās reliģijas – hinduisma dievību sistēmu.

Līdztekus izstādei mūzejs piedāvā arī plašu izglītības programmu, piemēram, LU profesores Sigmas Ankravas lekciju par indiešu dievu pasauli, kuŗas Panteonā orientēties ir ļoti grūti. Izstādē apskatāmais Rietumbengālijas no ziloņkaula darinātais šacha spēles komplekts rosinājis uz sarunu par šacha tradīcijām Latvijā aicināt Danu Reiznieci-Ozolu, kas piedalīsies arī simultānspeles sesansā. Būs sarunas par tradicionālo izšuvumu un stila apglezno-

šanas tehniku, rotu kalšanas darbnīca, Indijas mūzikas meistarklase. Biļetes uz Indijas garšvielu darbnīcu jau izķertas, izstāde gan apskatāma vēl līdz 8. aprīlim.

Atgriezoties pie Tukumā ērgelnieka ģimenē dzimušā virsnieka Harija Dikmaņa, vīra, kas strādāja par muitas ierēdni, vēlāk Latvijas radio par darbvedi – viņš pēc jogas mācības apguves spējis apstādināt elpošanu uz ilgāku laiku, pat samazināt un sašaurināt acu zīlītes pēc paša vēlēšanās, pētījis hipnozes lietošanu ārstniecībā utt. Devies bēglu gaitās, no Vācijas 1952. gadā Dikmanis nonāca Ņujorkā, kur strādāja apdrošināšanas sabiedrībā, bija aktīvs hinduisma lektors un jogu mācības eksperts, uzstājās ar referātiem angļu valodā. 1958. gadā izdota grāmata *Yoga Chakravyaty*, kuŗas autors ir *Sri Harry Dickman* – Šri Harijs Dikmanis (1895-1979). No Bruklinas viņš pārcēlās uz Ņūdžersiju, tad pēc

sievas Izabellas nāves 1974. gadā uz Rietumkrastu Sanfrancisko tuvumā un Sanrafaelā, Ziemeļkalifornijā devās Mūžībā. Nekrologā laikrakstā *Laiks* minēts, ka aizgājēja vecākais brālis Nikolajs bija diplomātiskā dienestā, precējies ar anglieti, miris Ķīnā, jaunākais brālis Aleksandrs, pianists, miris Berlīnē. “Patiesais “es” nav ķermenis un prāts, kas ir tikai viens tā

izteiksmes veids. Prāts ir tas, kas mūs saista, bet tas mūs var arī atbrīvot. Nekontrolēts prāts ir mums kā važas, bet kontrolēts tas kļūst līdzīgs rokai, ar kuŗu mūsu istais, dziļākais “es” veido mūsu rīcību, visu dzīvi,” žurnālā *Psihe* 1936. gadā rakstīja Harijs Dikmanis. Varbūt kādam pirmais solis preti apzinātībai būs šis Indijai veltītās izstādes apmeklējums...

TRIMDAS PERSONĪBU PAŠPORTRETI

ALFREDS GĀTERS

Draugi un paziņas man labprāt mēdz piedēvēt dažas šķietami pret-runīgas īpašības. Neesmu centies tās pētīt un saskaņot, bet allaž dzīvojis kā gadījies.

Esmu dzimis 1921. gada 24. aprīlī sava tēva dzimtas mājās Kalnācempju pagasta Sprīvuļos. Drīz pēc manas dzimšanas vecāki pārcēlās uz tā paša pagasta Kalnamuižas Laužu mājām, kur mitām vairākus gadus. Kad tēvs, muižas zemi sadalot, dabūja jaunsaimniecību Alūksnes-Gulbenes lielceļa malā apmēram kilometru no Kalnamuižas, ko vēlāk pārdēvēja skaitstājā Kalnienas vārdā, pārcēlāmies visi uz savu jauno sētu Riekstīņiem.

Manu aistētisko pasauli veidojusi jo sevišķi māte (Alma G., dzimusi Baltābrencē), kam bija nepārstāsti krāšņs un plašs drāmatiskais soprāns.

Manu interesi par valodu un literatūru modinājusi vesela rinda teicamu skolotāju: Emma Bērtiņa Priednieku pamatskolā (1927-34), Elvira Dravniece Kalnācempju pamatskolā (1934-36), Olga Aboliņa un Hermīne Briede Madonas ģimnazijā (1936-41). Vācu okupācijas laikā pusotra gada studēju Rīgā ģermāņu filoloģiju (1942-44), beigās jau būdams iesaukts Latviešu leģionā (1943-45). Biju angļu gūstā Libekā, no kurienes jo drīz izbēgu. Īsu laiku dzīvoju Mēzenes

kazarmās Libekā (1945-46), tad Hamburgā, studēdams gan ģermāņu valodas un literatūru, gan grieķu, latīņu un senindiešu valodu, gan jo sevišķi indoeiropiešu salīdzināmo valodniecību, kur vēlāk (1949. g.) ieguvi doktora grādu. Plaušu kaites dēļ mani 1951. gadā noraidīja Amerikas izceļošanas komisija.

Kopš 1950. gada allaž esmu publicējis rakstus salīdzināmās valodniecības un latviešu valodas un literatūras jautājumos galvenokārt ārzemju speciālžurnālos un pēdējā laikā rakstu arī latviešu laikrakstiem daiļdarbu recenzijas. Vairākiem internacionāliem literatūras leksikoniem esmu rakstījis par latviešu literatūru. Bibliografiskie žurnāli *Onoma* un *Bibliographie linguistique* man uzticējuši baltu valodniecības nodaļu. Izņemot laika spriedi starp 1952.-54. gadu, kad pelnījos amerikāņu vienībā 7566 *Labor Service Co* Etingā (*Ettlingen*), strādāju gar valodniecības un literatūras jautājumiem, vairākkārt saņemdams zinātnisku institūtu stipendijas. Neprazdams sevi ieteikt, – varbūt, arī drusku spurainā rakstura dēļ, neradu iespēju palikt pie kādas universitātes zinātniskā darbā, kas jo sevišķi atbilda manām interesēm un tieksmēm. Sarūgtināts studēju Hamburgas universitātē medicīnu (1957-63) un kopš 1963. gada

strādāju par ārstu diakoniešu slimnīcā “Elim” Hamburgā.

Ar likteņa uzspiesto trimdas zemi un tās tautu nejutu nekādu dziļāku sakaru. Labprāt ar atzinību pieminu vāciešus kā ikdienas darba biedrus. Šis simpatijas uzreiz pazūd, līdzko saskaros ar vācu daiļradi, mūziku, mākslu, dziedāšanu – lietām, kas ir būtiskas manai garīgajai pastāvēšanai. Pēc manas pārliecības viņu pieticīgajiem sasniegumiem šai laukā milzīgu spožumu dod lielās cilvēku masas germanocentriskā pašslavināšana.

Ģermāņu filoloģijas studijas arvien vairāk atsaldeja manu sākumā aiz nezināšanas radušos interesi par vācu literatūru. Manai gaumei neatbilst arī latviešu un

vācu valodā lasītā ziemeļnieku un krievu literatūra. Jo sevišķi vācu literatūras studijas man mācījušas, ko vērts mūsu pašu daiļrade.

Visvairāk mani valdzinājusi angļu un franču literatūra. Rakstnieku, kuŗu darbi man devuši dziļu pārdzīvojumu, ir ļoti daudz. Pēc smagas izšķiršanās pirmajā vietā man jāmin Čārlzs Dikenss (*Dickens*), Ērskins Koldvels (*Erskine Caldwell*), Jānis Ezeriņš un Anslavs Eglītis. Tad vēl Veronika Strēlerte, Zinaīda Lazda, Raiņa lielās drāmas. Grūti neminēt arī manas simpatijas pret Andreja Johansonu esejām, Pāvila Klāna omīnozojām mistērijām un Jēkaba Janševska krāsaino vitālītāti un pirmatnejo svaigumu. Vaļās brīžos, jāatzīstas, labprāt lasu arī Agatas Kristi (*Christi*) kriminālromānus.

Mūzikā man augstākais kalngals ir Džuzepe Verdi, tālāk Dž. Pučīni, Franšesko Čilea (*Cilea*) un Bizē ar savu “Karmenu”.

Ārkārtīgi dziļu mākslas pārdzīvojumu man dod italiešu vokālās mūzikas meistari. Ja dziedātājam trūkst atbilstošu spēju, daudz labāk klausos instrumentālo mūziku vai neklausos nemaz. Vācu dziedātāju stridorozā un gaužām bezkrāsainā dziedāšana (ieskaitot D. Fišeru-Dīskavu) mani traucē.

Esmu liels klasiskā baleta un teātra draugs, un mans lielākais

teātra pārdzīvojums ir bijis Mārtiņa Ziverta “Varas” izrāde Dailes teātrī ar Almu Ābeli Martas un Edgaru Zili Mindauga lomā.

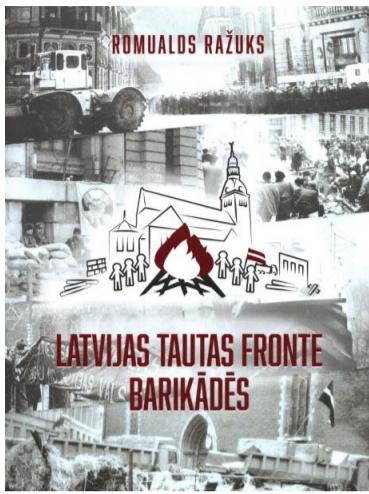
No filmu mākslas man vislabāk patikušas angļu Artura Renka produkcijas balādiskās lielfilmas ar Margaretu Lokvudi (*Lockwood*) Fillisu Kalverti (*Calverti*) un Džīnu Kenti (*Kent*) galvenajās lomās. Mans tips ir citādi Džīna Lolo-bridžida.

Mans lielākais lepnums ir būt dzimušam un uzaugušam brīvā un neatkarīgā Latvijā. K. Ulmaņa laika skolas veidojušas manu nacionālo apziņu, un to nostiprināt līdzējusi trimdas zemes ignorance iepretim latviešu tautai un kultūrai. Ar tiem, kas jēl kaut kā apdraud Latvijas suverenitāti, nekad nedomāju iet kopsoli.

Zīnu vairākas atziņas, kas izsaka arī manu nacionālo pārdzīvojumu: Tā Mildai Brechmanei-Štengelei piedēvētie vārdi “Jā, es esmu sarkans, bet pa vidu man balta stripa” (nepārbaudīta avižu ziņa), Andreja Eglīša dzejoļa rinda “Nīdis kas šodien ir vācietis, aizsaulē nīdis vēl krievu” un Aīdas Niedras atziņa “Man nevajag manas mājas, man vajag Latvijas valsts” (Laika mēnešraksts Nr. 1, 1958, 26. lpp.).

No grāmatas “Pašportreti”, sastādījis Teodors Zeltiņš. Grāmatu Draugs, 1965.

Grāmata “Latvijas Tautas fronte barikādēs” timeklī

Romualda Ražuka grāmata “Latvijas Tautas fronte barikādēs” nu pieejama elektroniski visiem interesentiem tiešsaistē un lejupielādei barikades.lv/literatura mediatēkas literatūras sadaļā.

1991. gada barikāžu dalībnieku biedrības valdes loceklis, Latvijas Tautas frontes priekšsēdētājs no 1990. līdz 1992. gadam un grāmatas “Latvijas Tautas fronte barikādēs” autors Romualds Ražuks: “Liels prieks, ka šogad pienācis laiks tiešsaistes elektroniskajam izdevumam – vēsturiskajai grāmatai “Latvijas Tautas fronte barikādēs”. Kāpēc mums izdevās? Kā Latvija nosargāja savu brīvību, par kuŗu esam maksājuši dārgu cenu, izlejot to cilvēku asinis, kas aizgāja Mūžībā? Kā reāli notika barikāžu organizēšana un norise? Šie un daudzi citi jautājumi tiek atbildēti, izklāstīti ar plašu fotogrāfiju klāstu un chronoloģisku un detalizētu barikāžu laika notikumu norisi. Grāmata ir pieejama visiem interesentiem tiešsaistē www.barikades.lv me-

diatēkas literatūras sadaļā. Lai izdodas padziļināti izprast šo būtisko Latvijas vēstures posmu.”

Šī grāmata uzskatāma par pirmo darbu, kuŗā nākamajām paaudzēm apkopojoši, vienkārši un sistematiski atspoguļoti 1991. gada janvāra militāri politiskās krīzes Latvijā cēloņi un norise. Notikumu aktīva dalībnieka redzējums te papildināts ar plašu vēstures avotu klāstu. Darbs domāts gan plašākai sabiedrībai, gan studentiem un mūsu nesasnās vēstures pētniekiem.

“Barikāžu laiks Latvijā savā būtībā ir kā rūpīgi plānota un ilgstoši gatavota stratēģiska valsts aizsardzības operācija, kuŗas nozīmīgums un vērtība ir samērojami ar liela mēroga profesionālu militāru spēku organizēšanu un vadību. Atjaunotajai Latvijas valstij nebija savas armijas, taču to sekmīgi aizstāja desmitiem tūkstošu neapbruņotu civiliedzīvotāju uz barikādēm, kuŗus bija mobilizējusi Latvijas Tautas fronte,” saka Brigādes ģenerālis (rezerves) Dr. habil. sc. ing. Kārlis Krēslis.

Grāmatas autors Dr. med. Romualds Ražuks, ārsts un politiķis, dzimis 1955. gadā Viļņā, viens no Latvijas lietuviešu kultūras biedrības atjaunotājiem Trešās Atmodas pirmssākumos kopīgi ar domubiedriem LTF valdē un Domē mobilizējis un plānojis LTF nodaļu darbību, lai sagatavotos Latvijas neatkarības aizstāvēšanai iespējamā X stundā. Pateicoties LTF izstrādātajai stratēģijai un disciplinētai, tā tika sekmīgi pārvarēta 1991. gada janvāra barikāžu laikā.

R. Ražuks: “Dažādu pārdomu rezultātā nonācu pie domas uz-

rakstīt grāmatu par savu laiku Latvijas Tautas frontē (LTF), kad 1990. gada maijā sāku pildīt šos pienākumus, bet oktobrī tiku oficiāli ievēlēts par otro LTF priekšsēdētāju. Neilgi pēc tam sekoja 1991. gada janvāra notikumi un augusta pučs, kam bija izšķiroša nozīme Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atjaunošanā. Vēsturisko datumu piemiņas pasākumos esmu bieži uzrunāts kā “barikāžu laika LTF priekšsēdētājs”, kas man īpaši dārgi, jo, bez šaubām, šajā laikā sasniedzu savas dzīves augstāko virsotni.

1991. gada janvāra barikādes tautas apziņā jau ir ieņēmušas pelnīto vēsturisko vietu līdzās Pirmajiem dziesmu svētkiem, Ziemeļvētku kaujām, 18. novembra neatkarības deklarācijai, Neatkarības cīņām un 4. maijam. Tā ir mūsu neapstrīdama uzvara. Tas ir neizdzēšams notikums Latvijas vēsturē un cilvēku pašapziņā, kas bagātina jau trešo paaudzi. Mūsu jaunieši, aizbraucot uz jebkuŗu pasaules valsti, var ar lepnumu stāstīt, kā Latvijas cilvēki nevardarbīgi, bez asinsizliešanas, Dziesmotās revolūcijas iedvesmoti, atjaunoja savas valsts neatkarību. Šodienas nemierīgajā pasaulē, kad starptautiskais stāvoklis, manuprāt, ir pat sliktāks, nekā tas bija 1991. gadā, jo mums tuvumā, Ukrainā, norisinās kaŗadarbība, starptautiskais terorisms kļuvis par vienu no svarīgākajām problēmām, un Eiropas attīstībai labvēlīgais periods jau ir aiz muguras, stāsts par mūsu valsts nevardarbīgu atjaunošanu skan tiešām neparasti.

Amerikāņu zinātnieki Džīns Šārpss un Marks Beisindžers, kā

arī mūsu akadēmiķis Tālavis Jundzīs ir izpētījuši nevardarbīgās pretošanās fenomenu pasaules vēsturē. Tik veiksmīga tās pielietošana tiek minēta tikai trīs gadījumos. Pirmoreiz – 1949. gadā to pielietoja indiešu tautas līderis Džavaharlāls Neru cīņā ar britu kolonizatoriem, tad nedaudz vēlāk – Filipīnās, un trešie esam mēs, kas to spējuši ar panākumiem īstenot, cīnoties par savas valsts neatkarību. Barikādes ir kļuvušas par mūsu nacionālo lepnumu. Tas arī bija viens no diviem galvenajiem iemesliem, kas pamudināja uzrakstīt šo grāmatu.

Otrs, ne mazāk svarīgais iemesls bija pastāstīt par cilvēkiem manā tuvākajā un tālākajā apkārtnē LTF, ar kuŗiem kopā izdevās paveikt milzīgo organizatorisko darbu barikāžu sagatavošanā. Mīts par to, ka paaicināti cilvēki pēkšņi saskrēja Rīgā un sāka celt barikādes, ir pilnīga aplamība! Aplami ne tikai tāpēc, ka neatbilst patiesībai, bet arī tāpēc, ka noniecina toreizējo LTF visu līmeņu vadītāju lomu un ieguldījumu. Pēc LTF uzvaras vēlēšanās 1990. gadā Augstākajā padomē ievēlētjie LTF līderi atstāja darbu organizācijā. Viņu vietā nāca tā saucamais LTF otrais ešelons, kuŗš uzņēmās LTF struktūru vadību LTF kritiskajā 1990. gada vasarā. Savā vairākumā viņi nebija harismatiski līderi salīdzinājumā ar Atmosdas sākumposma vadītājiem. Autoritāti LTF viņi bija iemantojuši ar lielām organizatoriskām un darbaspējām un talantu vienot kopīgā mērķa sasniegšanai ļoti dažādu uzskatu cilvēkus, kuŗi darbojās Tautas frontē. Viņi jau bija paspējuši iegūt politiskā darba pieredzi, darbojoties organizācijas struktūrās, kļuvuši par pašaielīdzīgiem cīnītājiem par Latvijas neatkarības atjaunošanu.

Pēc uzvaras vēlēšanās un 4. maija Deklarācijas par Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanu pieņemšanas daudzēm Augstākajā padomē ievēlētajiem LTF pirmā ešelona līderiem radās pārliecība, ka LTF kā plaša masu politiskā organizācija vairs nebūs vajadzīga – visus jautājumus atrisinās ar LTF atbalstu ievēlētā Augstākās padomes vairākums, apvienojies LTF frakcijā, un tās ieceltā Ministru padome. Taču mana pārliecība bija, ka LTF vēl ir vitāli nepieciešama Latvijai. Mums nebija savas armijas un robezsardzes, nebija diplomātiskā dienesta un muitas, imigrācijas dienesta. Viena no jebkuŗas valsts pazīmēm ir spēja kontrolēt savu teritoriju. Mēs toreiz to vēl nevarējām. Tāpēc LTF darīja šo neesošo institūciju darbu – visu, kas valsts dienaskārtībā bija nepieciešams, jo citu darītāju vienkārši nebija.

1990. gada vasarā pēc lejupslīdes, kas bija vērojama pēc uzvaras Augstākās padomes vēlēšanās, ar lielu organizatorisko darbu un situācijas skaidrošanu izdevās atjaunot aktīvu darbību visās LTF nodaļās, atrast jaunus vadītājus un koordinātorus aizgājušo vietā. 1991. gada janvārī LTF sagaidīja vienota, organizatoriski sagatavota, apbruņota ar jaunu LTF 3. kongresā pieņemtu programmu un pretošanās stra-

tēģiju neatkarības pretinieku uzbrukuma gadījumā, kuŗa ticamība tapa vairāk un vairāk jūtama.

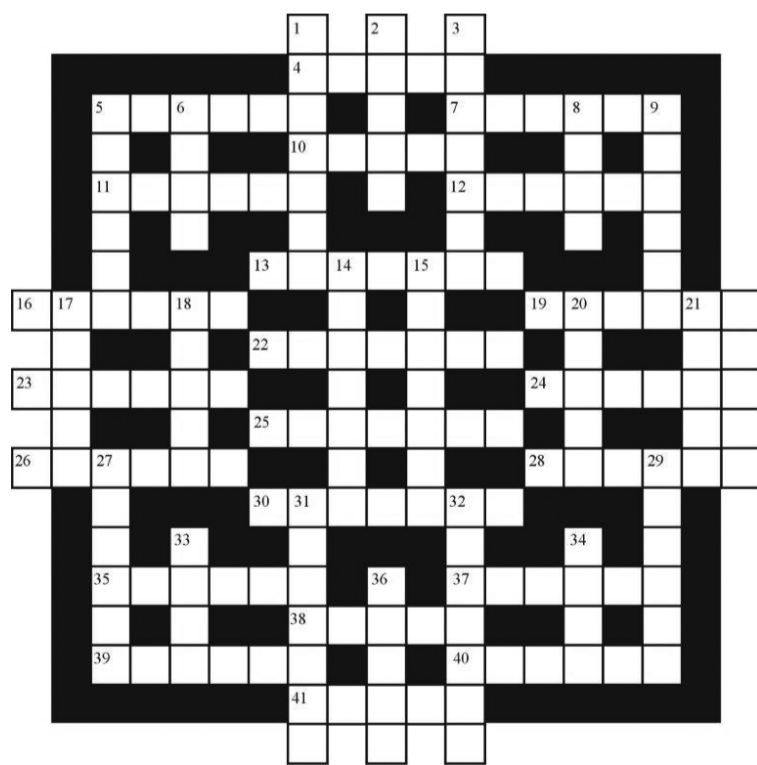
Man, toreizējam LTF vadītājam un barikāžu laikā arī mūsdienu Nacionālas drošības padomes analoga – Valsts paš aizsardzības komisijas – loceklim (lūk, kā kritiskā brīdī tika novērtēts LTF spēks, LTF, kuŗu vēl nesen grībēja likvidēt!), bija iespēja bieži būt notikumu epicentrā, vērtēt ļoti plašu informācijas klāstu, jo katrs LTF vadības kļūdains pieņemtais lēmums varēja nest traģiskas, gadu desmitiem neremdējamās brūces. Tas man ārkārtīgi palīdzēja tagad, rakstot šo grāmatu.

1991. gada janvāra barikāžu muzeja bibliotēkā un manos grāmatplauktos ir sakrātas gandrīz visas grāmatas par liktenīgo janvāri un augustu tālajā 1991. gadā, taču neatradu nevienu, kuŗā vienkārši un secīgi, saprotami nākamajai paaudzei būtu izklāstīti šie notikumi, atspoguļojot iemeslus, kāpēc mums izdevās, un LTF loma un milzīgais ieguldījums iznākumā. Valda vairāki mīti par 1991. gada janvāra barikāžu tapšanu, populārākais no tiem ir, ka tauta pēkšņi, bez jebkādas sagatavošanās sabrauca Rīgā un sāka būvēt barikādes. Šie mīti izplatās gan tāpēc, ka daudzi dalībnieki atceras barikādes no sava skatpunkta, vietas, kuŗā viņi tobrīd atradās, un ar to informācijas apjomu, kuŗš viņiem bija pieejams. Citi mēģina noklusēt notikumu kontekstu, lai izceltu savu lomu, kas noteikti ir svarīga, taču, manuprāt, tikpat svarīgi ir arī citu cilvēku mērķtiecīgi radītie apstākļi, kuŗos šo lomu varēja īstenot.

Ar šo grāmatu arī mēģinu parādīt to, kāda būtu Latvija, ja mēs nebūtu cēlušies barikādes 1991. gada janvārī. Arī šodien ir spēki – šīs iniciatīvas nāk no Krievijas finansētajiem interneta ziņu portāliem –, kas runā par to, ka 1991. gada janvāra barikādēm nebija nekādas nozīmes, ka visu triju Baltijas valstu neatkarība tika uzdevināta, nāca nejausī kā PSRS sabrukuma rezultāts. Par vēsturiskiem notikumiem nav ieteicams spriest pēc principa – “kā būtu bijis, ja...”, jo vēstures faktus vairs mainīt nevaram. Taču, ja 1991. gada Maskavas iecerētais valsts apvērsums ar PSRS militāristu palīdzību būtu izdevies un vara atgrieztos kompartijas rokās, Rīgā tiktu izveidota Maskavas marionešu valdība Alfrēda Rubika vadībā, un daudzi vēlāk sekojošie vēsturiskie notikumi izskatītos citādi. Pieņemot, ka ekonomisko problēmu un neatkarību alkstošo pavērdzināto tautu plosītā PSRS agrāk vai vēlāk sabruktu, tādas Latvijas liktenis būtu pavisam cits. Diez vai notiktu tik strauja Baltijas valstu integrācija ES un NATO, ja starp Lietuvu un Igauniju būtu valsts ar pretēju ģeopolitisku orientāciju, kas ietekmētu arī abu pārējo Baltijas valstu likteni. LTF organizētā Latvijas tautas paš aizliedzīgā klātbūtne janvāra barikādēs to nepieļāva un deva mums iespēju bez kavēšanas izrauties no PSRS un īstenot LTF programmās iecerēto atgriešanos Eiropā.”

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

3. Asa, vircota. 5. Miezeris. 6. Paragvajas tēja. 8. Sievietes vārds (septembrī). 9. Rinīts. 14. Skurbums. 15. Kurvjiežu dzimtas lakstaugs. 17. Skrējēns, brauciens pa dabiski šķēršļotu apvidu. 18. Saullēkts. 20. Lielā asinsrites loka galvenā artērija. 21. Sermuļu dzimtas dzīvnieks. 27. Kurvjiežu dzimtas lakstaugs, ko lieto ārstniecībā. 29. Virieša vārds (jūlijā). 31. Akcents. 32. Krustziežu dzimtas dārzenis. 33. Priežu mežs. 34. Patvaļīga sejas muskuļu vai ekstremitāšu raustišanās. 36. Briežu dzimtas dzīvnieks.

Krustvārdu miklas Nr. 4 at-risinājums.

Horizontāli: 5. Aneurisma. 8. Kapibara. 11. Aseptika. 13. Siers. 14. Kopija. 15. Efejas. 16. Kadīķis. 19. Stends. 21. Stikls. 22. Krēms. 23. Smogs. 29. Pomelo. 30. Sapals. 31. Paniņas. 32. Kulons. 34. Spēles. 35. Viesi. 37. Asparāgi. 38. Elodejas. 39. Asinsaina.

Vertikāli: 1. Salaca. 2. Sekas. 3. Ostas. 4. Vafele. 6. Pilieni. 7. Stienis. 9. Aborts. 10. Melisa. 12. Krauls. 17. Anēmija. 18. Išēmija. 20. Sorgo. 21. Segas. 24. Tonuss. 25. Iedomas. 26. Saites. 27. Aplēs. 28. Alveja. 33. Slābas. 34. Sponžas. 35. Vilis. 36. Iezis.

Horizontāli: 4. Jūrmalas pilsētas daļa. 5. Porains vulkāniskais iezis. 7. Garšviela. 10. Veģetācijas tips. 11. Organisko skābju atvasinājumi. 12. Dusmīgs. 13. Karpu dzimtas zivis. 16. Sastiprinājuma elementi. 19. Viena no maņām. 22. Daudzskaldņi. 23. Ūdensrožu dzimtas augs. 24. Cēlgāze. 25. Panātru dzimtas

lakstaugs. 26. Zivs skeleta kauli. 28. Kaislīga jūsma. 30. Ēdama gliemene. 35. Sēžas nerva iekaisums. 37. Neliels apaļš trauciņš ar vāku no bērza tāss, liepu mizas. 38. Lokveida pārsegums. 39. Ūdens gars Vēdu mitoloģijā. 40. Viltots. 41. Daudzkrāsaini.

Vertikāli: 1. Konditorejas izstrādājums. 2. Zivs ar sārtu gaļu.

KAMENA KAIDAKA,
LĀZA biroja vadītāja Latvijā

Latviešu ārstu un zobārstu apvienība (LĀZA) šogad atzīmē savu 75 gadu pastāvēšanu. Šai organizācijai ir nozīmīga loma Latvijas brīvvalsts medicīnas izaugsme. Daudzi no šobrīd Latvijā atzītiem un izcilie speciālistiem reiz ir saņēmuši LĀZA biedru profesionālu atbalstu. Bet šoreiz ne tik daudz par šodien, bet gan par LĀZA pirmsākumiem – kā un kas izveidoja kopību, kuŗa palīdzēja saglabāt latvietību, savu aroda skolu un savus ideālus trimdas latviešu ārstiem. 6. un 7. decembris bija LĀZA dibināšanas dienas.

Otrā pasaules kara laikā bēgļu gaitās devās vairāk nekā 200 000 Latvijas iedzīvotāju. Trimdā devās gandrīz 2/3 Latvijas ārstu un zobārstu. Eslingenā bija viena no lielākajām bēgļu nometnēm (5200 latvieši 1945. gadā, pēc UNRRA datiem), kuŗā bija arī liels skaits kultūras un izglītības darbinieku un ārstu. Tāpēc arī pirmais latviešu ārstu kongress notika 1947. gada 6. un 7. decembrī Eslingenas ģimnazijā. Tajā piedalījās 200 ārsti no visām trim Rietumu okupācijas joslām Vācijā.

LU Medicīnas fakultātes Mikrobioloģijas katedras un institūta vadītāja profesora Egona Dārziņa vārdi, kongresu atklājot, bija – “Vienīgās vērtības, kas mums palikušas, ir zināšanas un darbs.”

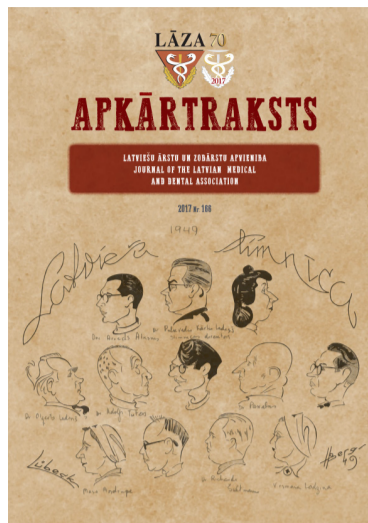
Kongresā nodibināja Latvijas ārstu apvienību trimdā (LĀAT). Tās pagaidu valdē ievēlēja: prof.

Kārlis Aleksandrs Apinis,
LĀZA pirmais priekšsēdis un
Apkārtraksta redaktors no
1947. līdz 1967. gadam.

H. Buduli no Virsburgas, prof. J. Šulcu no Pinebergas, prof. J. Priņmanī no Lādes, doc. K. Apini no Augsburgas, doc. T. Vitolu no Tībingenas ar tiesībām izvēlēties pārējos locekļus savā zonā un pārstāvi no Austrijas, ārstu J. Reinhardu un doc. A. Pakalnu no Libekas, A. Karpu no Blumbergas, K. Mālmani no Manheimas, A. Dargēvicu no Mīnhenes, P. Purviņu, P. Lapsu, Fr. Lēmani un V. Jaunzemu no Eslingenas, zobārsti V. Aizkraukli no Eslingenas, O. Rozi un A. Štauri-Boni no Hanavas, Egerti no Detmondas, doc. Raimoni no Pinebergas un

LĀZA 75 gadu vēsture – saknes, kas baro

LĀZA Apkārtraksts Nr. 166 – 2017 gads. Vāka dizainam izmantots pazīstamā karikatūrista Harija Berga zīmējums Latviešu slimnīca 1949, kuŗā redzami Libekas Latviešu slimnīcas galvenie vadītāji. Zīmējums no prof. Kaspara Tūtera ģimenes arhīva. Dr. Ādolfs Tūters arī redzams zīmējumā

M. Saltupi, dz. Zilīte no franču zonas. Organizācijas centrs atradās Eslingenā.

Pagaidu valde pieņēma statūtus un par organizācijas priekšsēdi ievēlēja oftalmologu, rentgenologu, agrāko Latvijas Ārstu biedrības sekretāru, priv.doc. Kārlī Apini, par biedrzīni – Dr. Pēteri Lapsu. Pirmais LĀAT uzdevums

bija apzināt svešumā izkaisītos latviešu ārstus un kopēja cīņa par profesionālo atzīšanu, kas visur pasaulē saskārās ar lielu pretestību. Pastāvēšanas pirmajos gados Apvienībai pievienojās 519 ārsti un 218 zobārsti.

Par pirmajiem goda biedriem LĀAT otrajā kongresā 1948. gada vasarā ievēlēja LU Fakultātes ķirurģijas klinikas vadītāju (līdz 1940. gadam) prof. Jekabu Alksni un psihiatru, kādreizējo LU Medicīnas fakultātes dekānu prof. Hermani Buduli.

1949. gadā sākās ārstu izceļošana no Vācijas uz jaunajām mītnes vietām. Saziņa kļuva arvien grūtāka, bet saglabājās, pateicoties Apkārtrakstam un K. Apīņa neatlaidībai. Pēc K. Apīņa pārcelšanās uz ASV, 1956. gada 18. oktobrī, LĀAT pēc tās vadības lēmuma tiek inkorporēta kā juridiska persona Minesotas štatā ar nosaukumu: *Latvian Medical and Dental Association*. Latviešu ārstu un zobārstu apvienība (LĀZA).

Ar šo nosaukumu organizācija ir zināma arī šodien, vienojot ārpus Latvijas un Latvijā esošos nozares speciālistus, sniedzot savu palīdzību Latvijas jaunajiem ārstiem un studentiem. 21. gadsimtā LĀZA vairs nav tikai trimdas organizācija – tās biedri ir arī Latvijas kolēģi.

LĀZA vadībā ir bijuši harizmātiski un uzņēmīgi ārsti, kuŗus jubilejas reizē nevar nepieminēt, jo viņu kā vadītāju loma ir būtiski noteikusi organizācijas darbību.

Kārlis Aleksandrs Apinis, M.D. – LĀZA pirmais priekšsēdis un *Apkārtraksta* redaktors no 1947. līdz 1967. gadam.

Arveds Alksnis, M.D. – LĀZA priekšsēdis no 1968. līdz 1976. gadam.

Ferdinands Valdmanis, M.D. – LĀZA priekšsēdis no 1976. līdz 1978. gadam.

Andris Rubenis, M.D. – LĀZA priekšsēdis no 1979. līdz 1986. gadam.

Pauls Roberts Grūbe, M.D. – LĀZA priekšsēdis no 1986. līdz 1991. gadam.

Bertrams Zariņš, M.D. – LĀZA priekšsēdis no 1991. līdz 1993. gadam.

Kaspars Tūters, M.D. – LĀZA priekšsēdis no 1993. līdz 1997. gadam.

Jānis Jāzeps Dimants Jr., M.D. – LĀZA valdes priekšsēdis no 1998. līdz 2015. gadam.

Uģis Gruntmanis, M.D. – LĀZA priekšsēdis no 2015. gada.

LĀZA draugs un atbalstītājs Ilmārs Lazovskis teicis: “Ārsta vispārējā māka jeb kompetence balstās uz zināšanām, spējām, pieredzi un prasmi izturēties. Ārsta izturēšanās ir māksla, ko var iemācīties. Tā ir trausla, viegli sagraujama un grūti pārveidojama, bet bieži vien nepietiekami novērtēta.”

Par LĀZA 75 gadiem un šodienu stāsta arī 20 minūšu filma, kuŗas pirmizrāde bija šogad Rīgā 9. Latvijas ārstu kongresā, bet tagad to var skatīties LĀZA *You-Tube* kanālā, kas tapis arī tikai šogad – tāda simboliska dāvana pašiem sev.

Latvijas Medicīnas Fonda (LMF) Studentu stipendija 2023/24

Latvijas Medicīnas Fonds (LMF) ir izveidojis īpašu stipendiju – *Studentu stipendija*, lai dotu iespēju jauniešiem, kas dzīvo un mācās ārpus Latvijas universitātēs, kolledžās vai medicīnas skolās, iespēju gūt praktisku pieredzi Latvijā, P.Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā vai kādā citā ārstniecības iestādē un papildināt zināšanas un praktiskās iemaņas medicīnā. *Studentu stipendija* pastāv jau septiņus gadus, un tā ir bijusi piešķirta deviņas reizes septiņiem jauniešiem.

Stipendijas nolūks. Rietumu latviešiem iepazīt Latviju, iepazīt Latvijas medicīnu un palīdzēt izvēlēties savu profesionālo dzīves ceļu medicīnā, dodot praktisku pieredzi iecerētā medicīniskajā nozarē.

Kvalifikācija. Rietumu latviešu medicīnas studenti un jaunieši, kas ir ieinteresēti studēt medicīnu un kuŗi tekoši runā un raksta latviski.

Pieredze. Students gūs pieredzi P. Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā vai kādā citā Latvijas ārstniecības iestādē, piedalīsies klīniskajā darbā, viņam būs iespēja palīdzēt pētniecības darbā un publikāciju sagatavošanā, papildināt savas medicīniskās, kā arī latviešu valodas zināšanas.

Prakses laiks. Prakses laiks ir vismaz astoņas nedēļas.

LMF dibinātājs prof. Bertrams Zariņš (ASV) kopā ar LMF 2022. gada stipendiātiem 9. Latvijas Ārstu kongresā

Stipendija. Stipendija ir \$ 2500. \$1500 tiks izmaksāti prakses sākumā, bet \$1000 – pēc prakses pabeigšanas, atskaites un apraksta iesniegšanas LMF.

Kā pieteikties?

Pretendentam jāiesniedz:

- lappusi gaŗu aprakstu par savu kvalifikāciju un savu interesi iegūt pieredzi veselības aprūpes vai medicīnas zinātnes jomā, norādot ārstniecības iestādi, kuŗa būs prakses vieta. (Apraksts latviešu valodā);
- CV un divas rekomendācijas vēstules (latviešu vai angļu valodā).
- fotogrāfija.

Pieteikums elektroniski jāšūta alekskalinins@gmail.com Aleksandram Kalniņam, MD/MBA līdz 2023. gada 15. martam, ja prakse ir 2023. gadā, un līdz 2024. gada 15. martam, ja prakse 2024. gadā.

Plašāka informācija par *Latvijas Medicīnas fondu* (LMF) un tā stipendijām latvianmedicalfoundation.org/

Latvijas Medicīnas fonds ir dibināts 1990. gadā kā privāta bezpeļņas organizācija ar mērķi atbalstīt veselības aprūpi Latvijā.

Aleksandrs Kalniņš,
LMF valdes loceklis MD/MBA

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvijā
Cena – 1,15 eiro
par cm² ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, – 15 % no parastās cenas.
- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, – 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSĻUDINĀJUMIEM: 0,60 eiro par 1 cm² ierāmējumā.
- SĒRU SĻUDINĀJUMS: NB! 60 eiro

Pasta adrese:

Gertrūdes iela 27

Rīga, LV - 1011

Tālrunis + 371 67326761

Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-13

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija:
Gertrūdes iela 27, Rīga, LV-1011
(Darba laiks P,O: 9-17, Pk: 9-13)
Tāl. (redakcijā) +371 67326761,
+371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

ABONEMENTA MAKSA:

Brīvās Latvijas digitālo versiju varat pasūtīt tāpat kā līdz šim.

- par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
- par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
- 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

To varat izdarīt caur *Brīvās Latvijas* mājaslapu: <http://www.brivalatvija.lv/abone-interneta>.
Izdrukājot iespējama krāsaina versija.

Tiem *Brīvās Latvijas* lasītājiem, kuŗi tomēr vēlas lasīt drukātā versijā, piedāvājam pasūtīt Amerikas latviešu avīzi *Laiks* – tie paši 48 numuri gadā, 20 lappuses, to skaitā 8 lpp. tās pašas, kas kopš 2001. gada bijušas kopīgas abām avīzēm.

Iespēja saņemt *Laiku* pa gaisa pastu no ASV.

- par 6 mēn. – EUR 186
- pa parasto pastu no Latvijas – 6 mēn. EUR 86

Dāvanā *Laika* Mākslas kalendārs 2021!

Samaksa: naudu ieskaitot SIA VESTA-LK kontā:
AS SEB banka, kods UNLALV2X,
nr.: LV80UNLA0050016243516,
ar piezīmi BL

un norādot vārdu, uzvārdu un adresi.
Latviešu organizāciju un **privāto sludinājumi** maksā EUR 6,- par 10 mm augstu vienslejiģā platumā aizņemtu telpu. **Sēru sludinājumi** (10,6 cm x 7 cm) EUR 60,-

Komerčiālie sludinājumi EUR 12 par 1 slejas cm.
Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāliem vai segvārdu parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas. Par līdzstrādnieku honorāriem nepieciešama iepriekšēja vienošanās. Par publikācijas minēto faktu precizitāti atbild autors.

Lūdzam ziedojumus iemaksāt:
Biedrības *Laiks-BL* kontā – SEB Banka,
nr.:LV60UNLA0050018705154

SPORTS SPORTS SPORTS

KOPVĒRTĒJUMĀ VASILJEVS PALIEK BEZ MEDALAS EIROPAS ČEMPIONĀTĀ

Latvijas daiļslidotājs **Deniss Vasiljevs** piektdien Somijas pilsētā Espo notiekošo Eiropas čempionātu noslēdza piektajā pozīcijā. Piektdien izvēles programmu Vasiljevs sāka ar neveiksmīgu cetrkāršo Salhovu, to veicot tikai ar trīspus apgriezieniem. Programmas turpinājumā viņš zaudēja vēl pāris punktus par līdz galam neveiktiem lēcieniem un par sniegunu saņēma 151,54 punktus, kas bija par 20 punktiem mazāk nekā viņa sezonas labākais rezultāts un tobrīd summā deva trešo pozīciju. Pēc Vasiljeva startēja itālis Mateo Rico, kurš programmā sasniedza 173,46 punktus un ar 259,92 punktiem kļuva par lideri. Kā pēdējais startēja šajā programmā uzvarējušais Francijas daiļslidotājs Adams Siao, kurš uzrādīja otro rezultātu ar 171,24 punktiem, taču summā nosargāja uzvaru, iekrājot 267,77 punktus. Trešā vieta izvēles programmā uz trešo pozīciju ļāva pakāpties itālim Lukasam Bričģi, kurš iekrāja 248,01 punktu. Vasiljevs izvēles programmā ieņēma sesto vietu, bet summā ar 236,35 punktiem bija piektajā pozīcijā. Pozīciju augstāk ar 240,92 punktiem bija francūzis Kevins Aimozs.

LATVIJAS JAUNIEŠU HOKEJA KOMANDA SPIESTA SAMIERINĀTIES AR SUDRABA MEDALĀM

Latvieši ar rezultātu 0:5 (0:1, 0:1, 0:3) zaudēja Šveicei, kam piekāpās arī apakšgrupas spēlē. Latvijas hokejisti pa pretinieku vārtiem meta 16 reizes, kamēr šveicieši Oskara Guseva sargātos vārtus apdraudēja gandrīz divreiz vairāk. Ar diviem vārtiem un rezultatīvu piespēli uzvarētāju rindās izcēlās Jamiro Rēbers. Pusfinālā iekļuva katras grupas divas labākās komandas, bet trešajā vietā esošās vienības cīnījās par piekto vietu turnīrā. Eiropas Jaunatnes ziemas olimpiskās spēles, kurās jaunie sportisti sacenšas 13 sporta veidos, Itālijas reģionā Friuli-Venēcijā Džūlijā norisināsies līdz 28. janvārim. Latviju šajās sacensībās pārstāv 59 sportisti astoņos sporta veidos – frīstailā, kalnu slēpošanā, distanču slēpošanā, biatlonā, kērlingā, daiļslidošanā, šorttrekū un

hokejā, tajās piedalās jaunie sportisti 14 līdz 18 gadu vecumā.

ZVEJNIEKAM PASAULES KAUSA POSMĀ KALNU SLĒPOŠANĀ 50. VIETA SLALOMĀ

Latvijas kalnu slēpotājs **Mīks Zvejnieks** otrdien Šladmingā Pasaules kausa posmā kalnu slēpošanā ierindojās 50. vietā slaloma sacensībās.

Zvejnieks startēja ar 67. numuru 71 dalībnieka konkurencē. 50 kalnu slēpotāji finišēja. No pirmā trīsdesmitnieka, kas vēlāk startēja otrajā braucienā, viņš atpalika 2,23 sekundes. Pirmajā trasē ātrākais bija norvēģis Henriks Kristofšens, kurš trasi veica 54,19 sekundēs. Otro vietu ieņēma austriete Manuels Fellers, kurš norvēģim zaudēja 0,21 sekundi, bet trešo – šveicietis Loiks Meijā, no labākā rezultāta autora atpaliekot trīs sekundes desmitdaļas. Tomēr tas jāuzskata par panākumu Gaižiņa kalna valsts pārstāvim. Tiesības startēt Pasaules kausa posmos slalomā Zvejnieks nodrošināja pēc tam, kad iekļuva Starptautiskās Slēpošanas federācijas (FIS) kalnu slēpošanas pasaules ranga labāko 150 slēpotāju vidū. Svētdien Zvejnieks Kicbielē finišēja 46. vietā slalomā. Pirms tam trīs sacensībās viņš finišējis sestajā desmitā, bet divās nefinīšēja pirmajā braucienā.

LATVIJAS BIATLONISTS ANDREJS RASTORGUJEVS

Andrejs Rastorgujevs piektdien Lencerheidē izcīnīja ceturto vietu Eiropas atklātā čempionāta biatlonā desmit kilometru sprintā, Renārs Birkentāls ierindojās 41. vietā, abiem nodrošinot vietu iedzišanas sacensībās, Edgars Mise ieņēma 62. vietu, Aleksandrs Patrijūks – 80. vietu un Gints Lūsis – 102. vietu. Rastorgujevs pieļāva vienu kļūdu stāvu šaušanā, finišēdams 44 sekundes aiz uzvarētāja norvēģa Ērlenna Bjentegora, kurš sašāva visus desmit mērķus.

Bjentegoram 11,5 sekundes piekāpās viņa tautietis Vēbjērnis Sērums, kurš šaušanā kļūdījās divreiz, bet 43 sekundes ar tādu pašu šaušanu kā Sērumam – Vācijas

biatlonists Filips Navrats. Iedzišanās sacensībās vietu nodrošināja arī Birkentāls, kurš pa kļūdai pieļāva katrā no abām šautuvēm, uzvarētājam zaudējot divas minūtes un 12,2 sekundes.

Andrejs Rastorgujevs sestdien Lencerheidē izcīnīja ceturto vietu Eiropas atklātā čempionāta biatlonā 12,5 kilometru iedzišanā, bet Renārs Birkentāls ierindojās 49. vietā. Rastorgujevs pa kļūdai pieļāva trijās pēdējās šaušanās, finišēdams minūti un 23,8 sekundes aiz uzvarētāja norvēģa Vēbjērna Sēruma, kurš šaušanā kļūdījās divreiz. Visu goda pjedestālu aizņēma norvēģi, otrajā vietā ierindojoties Ērlennam Bjentegoram, kurš sašāva 18 no 20 mērķiem un uzvarētājam zaudēja 28,1 sekundi, bet trešajā vietā – Endrem Stremšheimsam, kurš ar trim kļūdām šaušanā spēja goda pjedestālu sasniegt pēc 20. vietas sprintā. Viņš no čempiona atpalika minūti un 3,7 sekundes.

BENDIKAI UN BIRKENTĀLAM 12. VIETA EIROPAS ČEMPIONĀTĀ PĀRU STAFETĒ

Latvijas biatlonisti **Baiba Bendika** un **Renārs Birkentāls** svētdien Lencerheidē, Šveicē, izcīnīja 12. vietu Eiropas čempionāta pāru stafetē. Latvijas duets visu mērķu aizvēršanai ņēma talkā 13 rezerves patronas, finišējot 37 minūtēs un 6,5 sekundēs. Bendikai bija nepieciešamas astoņas papildu patronas, bet Birkentālam – piecas. Uzvaru izcīnīja norvēģi Jūni Arnekleiva un Endre Stremšheims, kuri šāva nekļūdīgi ar deviņu rezerves patronu palīdzību un finišēja 34 minūtēs un 34,7 sekundēs. Tikpat papildu patronas bija nepieciešamas vicečempioniem šveiciešiem Amī Bergam un Niklasam Hartveigam, kuri zaudēja 16,6 sekundes, bet trešo vietu ieņēma francūži Paula Botē un Emiljēns Klods, kuri izmantoja septiņas rezerves patronas un atpalika 21,0 sekundi. Jauktajā stafetē Latvija ātri tika apsteigta par apli un ieņēma 18. vietu 22 kvartetu konkurencē.

UPĪTE/OZOLIŅA PASAULES ČEMPIONĀTĀ KAMANĪŅU SPORTĀ CETURTĀ VIETA, BET BRONZA U-23 SACENSĪBĀS

Latvijas divnieks **Anda Upīte/Sanja Ozoliņa** sestdien Oberhofā pasaules čempionātā kamaniņu sportā izcīnīja ceturto vietu, pasaules U-23 čempionāta vērtējumā ieņemot trešo vietu, bet

Marta Robežniece/Kitija Bogdanova un Viktorija Ziediņa/Selina Zvilna ieņēma attiecīgi astoto un desmito vietu. Titulu aizstāvēja vācietes Jesika Dēgenharta un Šaiena Rozentāla, kuras arī otrajā braucienā sasniedza jaunu trasas rekordu (38,796 sekundes), divu braucienu summā sasniedzot laiku minūti un 17,619 sekundes. Viņa par 0,126 sekundēm pieveica austrietes Selinu Egli un Laru Mihaelu Kipu un par 0,187 sekundēm – itālietes Andreu Feteri un Marionu Oberhoferi, kuras uzlaboja savu starta rekordu (7,840 sekundes). Upīte/Ozoliņa arī otrajā braucienā sasniedza ceturto labāko laiku, divu braucienu summā čempionēm zaudējot 0,554 sekundes, bet par 0,258 sekundēm apsteidzot tuvākās sekotājas itālietes Nadju Falkenšteineri un Annalēnu Hūberi. Pasaules U-23 vērtējumā Upīte/Ozoliņa ieņēma trešo vietu aiz Vācijas un Austrijas dueti.

KAMANĪŅU SPORTĀ STAFETĒ BRONZAS MEDĀLAS PASAULES ČEMPIONĀTĀ

Latvijas kamaniņu sporta stafetes komanda ar **Kendiju Aparjodi**, **Kristeru Aparjodu** un divnieku **Mārtiņu Botu/Robertu Plūmi** sastāvā svētdien pasaules čempionātā Oberhofā izcīnīja bronzas medaļu stafetes sacensībās. Latvijas kamaniņu braucējiem tā bija vienīgā godalga Oberhofā aizvadītajā čempionātā.

Pasaules čempionātā, kurā piedalījās tikai 11 ekipāžas un finišēja 10, sākumā latvieši bija lideri. Pēc latviešiem startēja Austrijas kvartets, kas, lai gan trasē pieļāva kļūdu, bija 0,377 sekundes ātrāks. Kā noslēdzošie startēja Vācijas kamaniņu braucēji Anna Berreitere, Makss Langenhans un divnieks Toni Egerts/Saša Benekens, kuri arī kļūdījās trasē, taču svinēja uzvaru ar kopējo finiša laiku di-

vas minūtes un 22,266 sekundes.

BERTĀNAM DESMIT MINŪTĒS VIENS METIENS; DONČIČS GŪST TRAUMU

Nacionālās basketbola asociācijas (NBA) regulārā čempionāta spēlē pie uzvaras tika Dāvja Bertāna pārstāvētā vienība Dalasas "Mavericks", kas ar 99:95 (32:32, 22:16, 22:21, 23:26) pieveica Finiksu "Suns". Bertāns nospēlēja 10:09 minūtes, izdarot tikai vienu tālmetienu, kas bija neprecīzs. "Mavericks" pirmajā ceturtdaļā pamanījās atspēlēt 11 punktu deficītu, otrajā ceturtdaļā izvirzījās vadībā un vairs to neatdeva līdz pat mača beigām. 20 sekundes pirms pamatlaika beigām "Suns" pietuvojās līdz 95:96, bet "Mavericks" spēja nosargāt pārsvaru, atlikušajā laikā vēl realizējot trīs soda metienus. "Mavericks" jau pirmajā ceturtdaļā palika bez sava lidera Lukasa Dončiča, kurš guva potītes traumu, uzkāpjot pretiniekam uz kājas. Pagaidām nav ziņas, cik nopietna ir slovēņa trauma un cik ilgu laiku viņam nāksies izlaist.

TĪNA GRAUDIŅA UN ANASTASIJA SAMOILOVA DOHĀ NEIEKĻŪST

CETURTDALĪFINĀLĀ

Latvijas pludmales duets zaudēja amerikāņiem Kristenai Nasai/Terina Klotai ar 0:2 (18:21; 15:21) un brazilietēm Eduardai Lizboai un Anai Silvai Ramusai ar (12:21; 12:21) un izstājās no Beach Pro Tour. Apakšgrupā Latvijas komanda pieveica austrālietes Tāliku Klensiju un Meraiefu Artako del Solaru (4.), bet piektdien ar 2-1 (21:18, 14:21, 15:13) guva virroku pār kanādiētēm Saru Pavanu un Sofiju Bukovecu (10.). Otrā grupas spēlē sestdien Nasa un Klotā ar 17:21, 21:19, 15:9 pieveica Kanādas duetu. Grupā četras uzvaras izcīnīja Lizboa/Ramusa, jau nodrošinot vietu pusfinālā. Pa divām uzvarām tika latvietēm, amerikāņiem un austrālietēm, bet kanādietes palika bez uzvarām. Skaitot triju duetu savstarpējo spēļu gūtos punktus, +1 sakrāja austrālietes, neitrāla punktu attiecība bija amerikāņiem, bet ar -1 turnīrā finišēja latvietes, ieņemot ceturto vietu.

PAZIŅOJUMI

LATVIJA

Rīgas evaņģēliskā draudzē 26. februārī plkst. 13 klātienē un attālināti: Gavēņa laika pirmās svētdienas (*Invocabit*) dievkalpojums ar Sv. Vakarēdienu.

PĒRK

Nopirkšu mežu ar zemi vai lauku viensētu Latvijā. Tālrunis: +371 26157008.

Sludinājumus un reklāmu laikrakstā iesniedz ērti arī no sava tālrunā!

307^{Lv}

Foto: LETA